

Store satsinger 2006

Sats på forskning og innovasjon

Store satsinger 2006

© **Norges forskningsråd 2004**

Norges forskningsråd
Postboks 2700 St. Hanshaugen
0131 OSLO
Telefon: 22 03 70 00
Telefaks: 22 03 70 01
bibliotek@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no/

Publikasjonen kan bestilles via internett:
www.forskningsradet.no/bibliotek/publikasjonsdatabase/
eller grønt nummer telefaks: 800 83 001

Grafisk design omslag: FETE TYPEN A/S
Trykk: Norges forskningsråd
Opplag: 500

Oslo, november 2004
ISBN trykt utgave 82-12-02009-6
ISBN elektronisk utgave (pdf) 82-12-02011-8

Forord

Store satsinger 2006 er Forskningsrådets første innspill til departementenes arbeid med statsbudsjettet for 2006. Det gir en overordnet fordeling av vekstforslaget på prioriterte satsinger og departementer. Satsingsforslagene vil bli nærmere beskrevet i det endelige budsjettforslaget, som oversendes departementene innen 1. mars 2005.

Forskningsrådet anbefaler at budsjettet økes med 1,1 mrd kroner i 2006 og at det bygges videre på de gode resultatene som veksten i forskningsbevilgningene har gitt. Forskningsrådet anbefaler at satsingene på åpne og kvalitetsfremmende konkurransearenaer styrkes og at forskningsinnsatsen økes på strategiske områder som vil bidra til verdiskaping og velferdsutvikling. Det foreslås også å styrke deltakelsen i internasjonalt forskningssamarbeid bl.a innenfor EUs rammeprogram.

Vi håper at dokumentet er nyttig i departementenes eget budsjettarbeid og bidrar gjerne med ytterligere underlag hvis ønskelig.

Store satsinger 2006 ble behandlet i Forskningsrådets hovedstyre 18.11.04.

Oslo, 30.11.04

Arvid Hallén
Kst. adm. direktør

Terje Olav Moen
Avdelingsdirektør

Innhold:

1. OPPSUMMERING.....	5
2. SATS PÅ FORSKNING OG INNOVASJON.....	6
3. BEDRE KVALITET I FORSKNINGEN.....	10
4. NÆRINGSRETTET FORSKNING.....	12
5. STORE PROGRAMMER OG TVERRGÅENDE SATSINGER.....	15
6. STYRKET INTERNASJONALISERING AV NORSK FORSKNING.....	20
7. INSTITUTTSEKTOREN.....	22
8. TEMATISKE SATSINGER	23
9. FONDET FOR FORSKNING OG NYSKAPING	25
10. DEPARTEMENTSVISE OPPSUMMERINGER.....	27

I Oppsummering

Forskningsrådet mener forskningsbevilgningene må økes betydelig i 2006. De senere års opptrapping har gjort det mulig å følge opp tematiske prioriteringer, etablere viktige tiltak for å fremme kvaliteten i forskningen (Sentre for fremragende forskning, Yngre fremragende forskere) og gi et viktig løft for utstyrsinvesteringer. Norsk forskning er på vei, men det er fortsatt nødvendig å øke de offentlige bevilgningene i tråd med ambisjonen om å komme på OECD-gjennomsnitt. Forskningsrådet foreslår en vekst i 2006 på 1100 mill. kroner for å:

- **satse videre på kvalitetsfremmende tiltak**, særlig innenfor fri grunnforskning
- **stimulere til mer forskning i næringslivet**, særlig ved brukerstyrt forskning og
- **styrke nasjonale satsinger** som grunnlag for framtidig verdiskaping og samfunnsutvikling

En slik sterk satsing på forskning er helt nødvendig for at Norge skal kunne videreutvikle seg som en sterk kunnskapsnasjon, utnytte sine fortrinn med en meget godt utdannet befolkning, møte et bredt sett av samfunnsutfordringer knyttet til helse, velferd, demokrati, miljø og internasjonale relasjoner, og sikre fornyelse i næringslivet. Næringslivet blir gjennomgående mer kortsiktige i sine forskningsinvesteringer. Det offentlige får dermed et særlig ansvar for den langsiktige forskningen. Det offentlige må også ta en rolle for å stimulere til økt forskning i næringslivet. God grunnforskning på internasjonalt nivå gir grunnlag for nye bedrifter og innovasjon, særlig på fagområder hvor det er kort avstand fra forskning til kommersialisering som f.eks bioteknologi, materialteknologi og IKT. Internasjonalt forskningssamarbeid er en forutsetning for å være i forskningsfronten og er en naturlig del av aktivitetene beskrevet i vekstforslaget.

Norge har store naturgitte fortrinn og dyktige forskningsmiljøer innenfor energi, petroleum, materialer og havbruk. Vekstforslaget for 2006 vil forsterke forskningsinnsatsen rettet mot disse nasjonalt viktige områdene. Det vil gjøre at norske bedrifter vil kunne opprettholde sin posisjon internasjonalt og videreutvikle sin virksomhet. Samtidig gir det grunnlag for nye bedrifter med spesialkompetanse og som leverandører til denne virksomheten.

Forskningsrådets budsjettforslag for 2006 vil således gi forskerne bedre rammebetingelser, institusjonene mer langsiktige bevilgninger og øke kunnskapsnivået og nyskapingen i norsk næringsliv. Dette vil igjen gi forskning av høyere kvalitet og utvide kunnskapen på områder av sentral betydning for Norge framover både knyttet til viktige samfunnsutfordringer og til verdiskaping.

Forskningsrådets forslag til Store Satsinger for 2006 omhandler alle departementer og sektorer. Forskningsrådet mener bør finansiere forskning og utvikling. I tidligere år har Store Satsinger kun omhandlet de såkalte "generelle departementene". Omleggingen har skjedd etter ønske fra UFD og de øvrige departementene.

2 Sats på forskning og innovasjon

2.1 Behov for økt satsing

Økte bevilgninger gjennom Regjeringens opptrappingsplan har skapt optimisme i norske forskningsmiljøer. Etablering av Fondet for forskning og nyskaping har bidratt sterkt til opptrappingen, og dette har gitt positive resultater for forskerne. Fornyelse av vitenskapelig utstyr har blitt trappet opp, antall forskerprosjekter er økt, institusjoner har fått strategiske midler og det er etablert større nasjonale satsinger som for eksempel SFF og YFF. Forskningsrådet mener det er svært viktig at denne positive utviklingen sikres gjennom økte forskningsbevilgninger i 2006.

Selv om Norge har økt sin innsats i perioden, er det fremdeles stor avstand til OECD-målet. Derfor må ambisjonene om betydelig vekst i norsk forskningsinnsats opprettholdes. At andre land har økt sin forskning enda mer enn Norge i perioden, må stimulere til ytterligere innsats. Norge er et land med særlig store muligheter til å investere i forskning og utdanning for å sikre framtidig verdiskaping og utvikling av samfunnet. Petroleumsinntektene gir oss her helt unike muligheter. Investering i forskning og infrastruktur vil heller ikke ha en uheldig økonomisk effekt som annen bruk av offentlige midler kan ha.

Målt som andel av BNP forskes det fortsatt lite i Norge. Dette skyldes særlig at næringslivet samlet forsker lite, men også den offentlige innsatsen er relativt sett lavere enn i de sterke forskningsnasjonene USA, Sverige, Finland og Tyskland. Behovet for høye offentlige investeringer påvirkes også av den tendens at næringslivet, gjennom en økende internasjonal konkurranse, presses inn mot en stadig kortere tidshorison for sin egen forskning. Dette gir nye rammebetingelser for hva som er en hensiktsmessig ansvarsdeling mellom myndigheter og næringsliv. Behovet for å utvikle et mer kunnskapsbasert næringsliv setter derfor store krav til myndighetenes utforming av rammebetingelser og virkemidler. I tillegg til en sterk satsing på forskning og ny teknologi, er det nødvendig med bedre tilgang på risikokapital med langsiktig horisont og virkemidler som stimulerer til kommersialisering. De siste års satsinger på TTO-sentre (Technology Transfer Offices) og såkornfond knyttet til universitetsmiljøene er i denne sammenheng svært viktige.

Det har i en lengre periode vært bred politisk enighet om at Norge bør investere mer i forskning og utvikling. Mye tyder imidlertid på at systemet med rammebudsjettering for de ulike sektorene og årlige budsjetttrunder gjør det svært vanskelig å få til større løft eller endringer i investeringsnivået. Flere andre land klarer i større grad å skille mellom ulike typer utgifter når statsbudsjettet legges. Forskningsrådet mener det raskest mulig bør tas i bruk budsjettmodeller som gjør et klart skille mellom kroner til forbruk og drift, og kroner investert for framtidig inntjening.

Fondet for forskning og nyskaping ble etablert i 1999 for å kunne være en mer stabil og langsiktig finansieringskanal for forskning. Fondet har nå (2004) fått en kapital på 36 mrd. kroner. Dette gir en fondsavkastning på i underkant av 2 mrd. kroner. Av dette går rundt 900 mill. kroner til styrking av ordinære departementsmidler som følge av at tippemidlene ble erstattet av fondskapital. Resten av fondsavkastningen går til formålet i fondets retningslinjer, dvs. store nasjonale satsinger som fremmer grunnleggende forskning av høy kvalitet som har behov for en langsiktig og stabil finansiering over tid.

Fondsavkastningen har gjort det mulig å realisere svært viktige ordninger som Sentre for Fremragende forskning, Store Programmer og Store Frie prosjekter (Storforsk) og FUGE. Avkastningen vil også gjøre det mulig å finansiere nye Sentre for forskningsdrevet Innovasjon, dersom Forskningsrådet finner at dette faglig er ønskelig. Alle disse større satsingene har stor betydning for den videre utvikling av norsk forskning.

Forskningsrådet mener derfor at fondskapitalen bør trappes ytterligere opp, i første omgang til 50 mrd. kroner. Dette vil kunne gi en årlig avkastning på rundt 2,6 mrd. kroner¹. Dette vil gjøre det mulig å ta videre store og viktige initiativ som kan få fram flere norske forskningsmiljøer av topp internasjonal klasse.

2.2 Oppfølging av Forskningsrådets strategi

Vekstforslaget Store Satsinger 2006 bygger på prioriteringene i Forskningsrådets strategi for perioden 2004-2010. Denne inneholder følgende mål:

- *Bedre kvalitet i forskningen*
- *Mer forskning for innovasjon*
- *Styrket dialog mellom forskning og samfunn*
- *Styrket internasjonalisering av norsk forskning*
- *Ta bedre vare på talentene*

Forskningsrådets vekstforslag for 2006 følger opp disse prioriteringene:

- Den nasjonale konkurransearenaen for forskning valgt ut fra kvalitetshensyn alene skal styrkes med mer midler til grunnforskning og frittstående prosjekter.
- Innovasjonsevnen og konkurransedyktigheten i norsk næringsliv må styrkes. Økt offentlig FoU-innsats skal stimulere næringslivets egne investeringer i forskning og gi økt næringsutvikling innenfor kunnskapsbaserte næringer.
- Gjennom tverrgående satsinger på områder av nasjonal betydning skal forskning være med på prege samfunnsutviklingen. Gode koblinger mellom forskere og andre samfunnsaktører må sikre at forskningen og anvendelsen av resultatene skjer innenfor etisk forsvarlige rammer.
- Norsk forskningspolitikk må kunne svare på de utfordringene som sterkere internasjonalisering gir. Internasjonalt samarbeid inngår i 2006 i forskningssatsingene på omtrent alle områder og nivåer.
- Forskning må i enda sterkere grad bli en ettertraktet karrierevei blant unge, og flere må gis denne muligheten. Kvinneandelen må økes.

Forskningsrådets strategi bygger på etablerte tematiske prioriteringer. I vårt innspill til ny forskningsmelding foreslår Forskningsrådet at tematiske prioriteringer fremover bør velges innenfor områder som tilfredstiller ett eller flere av følgende forutsetninger: a) Norge har sterke vitenskapelige tradisjoner og høyt faglig nivå, b) Norge kan gi bidrag til den internasjonale kunnskapsutviklingen, c) Norge har spesielle forutsetninger, d) temaet har særlig stor betydning for næringsutvikling eller samfunnsutvikling i Norge og e) der den faglige kapasitet og/eller nivå er underkritisk i forhold til fremtidige behov.

¹ Forutsatt rente på ny fondskapital på 4,2 pst.

Følgende temaer ble foreslått prioritert i den kommende forskningsmeldingen:

- **Forskning for livskvalitet;** som omfatter forskning om velferd, miljø og helse.
- **Forskning i og for sterke næringer;** næringene marin og maritim samt energisektoren med særlig vekt på olje og gass er eksempler på slike næringer.
- **Forskning innenfor nye kunnskapsområder;** spesielt IKT, materialteknologi og bioteknologi og samspillet og grenseflatene mellom disse teknologiene.

Store Satsinger for 2006 følger opp disse tematiske prioriteringene. Satsingen mot livskvalitet er rettet mot UFD, HOD samt departementer som arbeider med velferd. Satsingen mot sterke næringer er knyttet opp til forslagene rettet mot NHD, OED og FKD mens satsingen på nye kunnskapsområder (bioteknologi, materialteknologi, IKT) i hovedsak er rettet mot UFD, NHD og øvrige næringsrettede departement.

2.3 Nivå på vekstforlaget

I Forskningsrådets innspill til Forskningsmeldingen anbefales det økning i offentlige midler til forskning på 11 mrd. kroner fram mot 2010. Det foreslås at halvparten av økningen blir kanalisert gjennom Forskningsrådet, dvs. en årlig økning på 1,1 mrd. kroner. Tilsvarende økning bør gå direkte til FoU-institusjonene, dvs. universiteter, høyskoler og universitetssykehus. På sikt vil dette gjøre at den norske forskningsinnsatsen kommer på høyde med gjennomsnittet for OECD-landene. Vekstforlaget for 2006 har følgende inndeling på departement:

Tabell 2.1: Vekstforlaget, fordelt på departement (mill. kroner)

	Revidert budsjett 2004 ¹⁾	St.prp.nr.1 2005 ²⁾	Budsjettforslag 2006	Vekst 2005-2006
Utdannings- og forskningsdepartementet	1 872,5	1 688,8	2 058,8	370
Nærings- og handelsdepartementet	860,5	896,0	1 168,0	272
Olje- og energidepartementet	287,5	393,3	529,3	136
Fiskeri- og kystdepartementet	237,5	243,0	318,0	75
Landbruks- og matdepartementet	326,0	319,8	369,8	50
Miljøverndepartementet	211,9	214,9	256,9	42
Arbeids- og sosialdepartementet	88,1	82,8	97,8	15
Barne- og familiedepartementet	18,7	18,7	24,7	6
Finansdepartementet	9,1	8,6	10,6	2
Forsvarsdepartementet	0,0	0,0	3,0	3
Justisdepartementet	1,3	3,3	11,3	8
Kommunal- og regionaldepartementet	49,3	57,5	75,5	18
Kultur- og kirke departementet	3,7	3,8	5,8	2
Samferdselsdepartementet	89,1	92,2	119,2	27
Helse- og omsorgsdepartementet	139,5	144,6	197,6	53
Moderniseringsdepartementet	0,0	0,0	10,0	10
Utenriksdepartementet	85,9	92,1	103,1	11
Totalt	4 280,6	4 259,4	5 359,4	1 100

1) Inkludert spesielle midler.

2) Inkluderer spesielle midler som vi har oversikt over per dags dato.

Prioriteringer ved lavere vekst enn 1100 mill. kroner:

Forskningsrådet har et bredt ansvar og skal gi råd til 17 departementer om videre utvikling innenfor deres ansvarsområder. Vekstforlaget søker å ivareta behovet for utvikling innenfor alle sektorer og bransjer. Hovedvekten av forslaget går på å utvikle grunnleggende forskning med hovedvekt på frie prosjekter, næringsrettet forskning med hovedvekt på brukerstyrt

forskning samt tverrgående satsinger som binder sammen grunnleggende, anvendt forskning og innovasjonstiltak på områder som er av nasjonal betydning. Videre foreslås det en rekke satsinger rettet mot utfordringer innenfor de ulike sektordepartementenes ansvarsområder. I disse satsingene er det lagt vekt på å få til samarbeid mellom de departementer som har et felles ansvarsområde.

Det er viktig å framheve at de prioriteringene som ligger i vekstforslaget på 1100 mill. kroner gjelder selv om den totale veksten blir lavere enn dette. Ved en vekst som er betydelig lavere enn dette mener Forskningsrådet at det bør legges spesielt vekt på brukerstyrt forskning, frie prosjekter og Store Programmer.

3 Bedre kvalitet i forskningen

Forskningens kvalitet er avgjørende både når det gjelder resultatenes verdi, anvendelsespotensiale og forskningsmiljøenes internasjonale konkurransekraft. Det foreslås en vekst på 230 mill. kroner til tiltak som sikrer en bred forskningsvirksomhet og hvor utvelgelsen av prosjekter primært skjer ut fra kvalitet. Dette gjelder frittstående prosjekter, vitenskapelig utstyr, Yngre fremragende forskere (YFF) og rekrutteringstiltak.

Virkemidlene som skal fremme forskningskvalitet finansieres i hovedsak med generelle midler fra UFD. Reduksjonen i bevilgningen fra UFD for 2005 gikk utover rammene til tiltakene nevnt ovenfor, og da særlig satsingen til vitenskapelige utstyr. Det er derfor viktig at reduksjonen kompenseres slik at satsingen på kvalitet kommer opp på minst 2004-nivå.

3.1 Frittstående prosjekter, Yngre fremragende forskere og strategiske prosjekter

Det er nødvendig med målrettet satsing for å styrke norsk grunnforskning, kvalitativt og kvantitativt. Målet er at flere forskningsgrupper skal opp på et høyt internasjonalt nivå og at antallet verdensledende grupper skal øke. Dette krever aktiv bruk av virkemidler som fremmer høyere kvalitet gjennom nasjonale konkurransearenaer. Det må stimuleres til strukturelle endringer, faglig fornyelse og omstilling i forskningsmiljøene/-institusjonene. Fagevalueringene som er gjort i de senere år har pekt på problemer som for lite midler til grunnleggende forskning uten tematilknytning, svak forskningsledelse, lav mobilitet, for lav rekruttering på doktor- og postdoktornivå og liten arbeidsdeling mellom institusjonene.

Forskningsrådet mener at særlig støtten til den *frie langsiktige og grunnleggende forskningen* må økes vesentlig. Denne skal gi oss bedre forståelse av grunnleggende prosesser, mekanismer eller relasjoner, uten tanke på umiddelbar nytteverdi. At konkurransen om denne typen forskningsmidler er svært hard sikrer at kvaliteten på forslagene som vinner fram er meget høy. Forskningsrådet ønsker å satse på flere virkemidler som sammen er godt egnet til å møte disse utfordringene. Dette omfatter blant annet rekrutteringsstipend, støtte til fremragende forskergrupper (herunder StorForsk) og strategiske prosjekter. Forskningsrådet foreslår i 2006 blant annet en ytterligere prioritering av *YFF*, og at *postdoktorstipender* gis økte rammer innenfor fri *prosjektstøtte*. Dette er viktige tiltak for å rekruttere gode forskningsledere og for å sikre at forskning som karrierevalg blir mer attraktivt.

Det foreslås videre en økt satsing på *institusjonsrettede strategiske prosjekter*. Dette er en type prosjekter som skal bidra til å møte institusjonsledelsens utfordringer knyttet til strategisk planlegging og utvikle en bedre arbeidsdeling i forskningssystemet. Slike prosjekter forutsetter en dialog med institusjonsledelsen og skal reflektere forskningsmiljøenes egne prioriteringer og forskningsstrategier. Et viktig grunnlag for denne type prosjekter vil ligge i fagevalueringer og omforente fagplaner utarbeidet på grunnlag av evalueringer.

3.2 Vitenskapelig utstyr

Vitenskapelig utstyr fikk i 2003 og 2004 et betydelig løft gjennom de økte rammene de såkalte "engangsmidlene" åpnet for. Bevilgningen er fra 2005 kraftig redusert. Forskningsrådet er opptatt av å sikre en fortsatt god utvikling på området.

God infrastruktur har avgjørende betydning for kvalitet i forskningen og fremmer norsk forskning som attraktiv i internasjonal sammenheng. Forskningsrådet har akkurat gjennomført

en registrering av behovet for å fornye avansert vitenskapelig utstyr i UoH-sektoren med nye enheter. Det samlede utstyrsbehovet fram mot 2010 er på om lag 2,6 mrd. kroner. Den raske teknologiske utvikling på instrumentering og måleteknikk innenfor medisin, naturvitenskap og teknologi gjør at den tiden nytt utstyr kan forventes å ligge i forskningsfronten, stadig blir kortere. En hovedutfordring blir derfor å kunne fornye utstyrsparken og følge med i den faglige utvikling.

Norge har et særlig fortrinn i forhold til andre land ved at det innenfor mange fagområder foreligger gode databaser og tidsserier for forskning. Det er viktig at Norge utnytter dette fortrinnet ved å sikre kvalitet, tilgjengelighet og videreutvikling av denne typen infrastruktur.

3.3 Rekruttering

Rekruttering til forskning må styrkes. Rekrutteringsutfordringene gjelder de fag hvor erstatningsbehovet om noen år vil bli stort, men er også viktig i forhold til det kapasitetsbehovet som vil melde seg i tilknytning til opptrappingsplanen for forskning. Rekrutteringsbehovet er særlig stort innenfor mat-nat fagene og medisin.

En styrking av forskerrekrutteringen omfatter også selve doktorgradsutdanningen. Det er utfordringer knyttet til å få god veiledning og kursopplegg, samt at studentene blir en del av et godt og stimulerende internasjonalt orientert fag-/forskningstiljø. Innenfor flere fag er utfordringen å bedre gjennomføringsgraden og å redusere tiden fram til avlagt doktorgrad. Forskningsrådet mener også at *forskerskoler*, som er etablert i de fleste nordiske land, vil bidra til å effektivisere forskerutdanningen, øke gjennomføringsandelen, og redusere tiden fram til doktorgrad.

Postdoktorstipender/-stillinger må være tilgjengelig som en tydelig mulighet etter avlagt doktorgrad. Hovedreglen må være at *postdoktorstipend* gis til de beste kandidatene etter konkurranse basert på kvalitet. Kandidatene må gis gode betingelser for forskning som gjør en videre kvalifisering mot internasjonalt nivå og fast vitenskapelig stilling mulig og attraktivt. Det er behov for bedre rammevilkår og lengde på post doc stillinger, slik at forskeryrket kan gjøres mer attraktivt og tilpasses betingelser i yrkeslivet for øvrig. Forskningsrådet vil fortsatt prioritere en opptrapping av antallet postdoktorstipendiater.

Forskningsrådets satsing på *rekruttering* vil først og fremst skje ved at rekrutteringsstillingene inngår i større prosjekter, programmer og strategiske satsinger, men det er også behov for en mer omfattende postdoktorordning.

4 Næringsrettet forskning

Offentlige bevilgninger til næringsrettet forskning har blitt sterkt redusert og utgjør en stadig mindre del av de samlede forskningsbevilgningene. Dette skjer samtidig som norsk næringsliv står foran store utfordringer. Eksisterende næringsliv må bli mer kompetansebasert for å klare konkurransen i et tøft internasjonalt marked, mindre bedrifter må satse mer på FoU og det må legges til rette for mer kunnskapsbasert nyskaping. Derfor foreslår Forskningsrådet at bevilgningene til næringsrettet forskning økes med 340 mill. kroner i 2006, fordelt med 240 mill. kroner til brukerstyrte programmer og 100 mill. kroner til mer langsiktig strategisk forskning for å utvikle teknologimiljøer i internasjonal toppklasse og legge grunnlaget for framtidig næringsutvikling. I tillegg vil forslagene om styrking av Store Programmer (kap. 5) og Internasjonalt samarbeid (kap. 6) være viktige for satsingen på næringsrettet FoU.

Norges hovedutfordring er særlig knyttet til næringsstruktur og hvilke forutsetninger som legges for videre utvikling og vekstkraft i næringslivet. Forskning og innovasjon er avgjørende for framtidig verdiskaping og sysselsetting. Undersøkelse viser at innovative bedrifter² som satser på forskning har større forventninger til omsetningsvekst og antall arbeidsplasser enn bedrifter som ikke gjør det. Norge er et land med høyt kunnskapsnivå, men har likevel en lavere andel med høyere utdanning i høyteknologibedrifter enn i mange EU-land. Norge har en sterk internasjonal posisjon bl.a. innenfor olje og gass, maritim og marine næringer, og nettopp innenfor disse områdene er det viktig å satse på forskning. Også innenfor enkelte IKT-nisjer, lettmetall og områder av tjeneste/service-næringen har norsk industri sterke aktører og et stort potensiale. Offentlig sektor har også en viktig rolle i spredning av ny kunnskap som kan gi grunnlag for ny næringsvirksomhet eller nye verdiskapende tjenester. Det kreves et bedre samspill mellom næringslivet, forskningsinstitusjoner, offentlige myndigheter og ulike finansieringskilder for å øke innovasjonsevnen i Norge.

Brukerstyrt forskning kombinert med SkatteFUNN-ordningen er et viktig element for å få til dette, samtidig som det utløser om lag det dobbelte i egenfinansiering fra bedriftene. I det siste er bevilgningene til brukerstyrt forskning blitt redusert betydelig, noe som har medført at næringslivets FoU-innsats er blitt mindre. Mange bedrifter som ikke tidligere har fått offentlig støtte til forskning benytter seg nå av SkatteFUNN-ordningen. Ordningen skal evalueres over perioden 2002-2007 for å få et mer presist bilde av hvordan ordningen virker, og hvilke effekter den har.

Forskningsrådet foreslår følgende hovedsatsinger i budsjettforslaget for 2006 for å få til ”mer forskning i næringslivet”:

- **Etablering av en åpen konkurransearena uavhengig av bransje** hvor forskning av høy kvalitet, innovasjonsgrad, og verdiskapingspotensiale er hovedkriteriene. Det foreslås at det avsettes 50-60 mill. kroner til en slik ordning finansiert med midler fra NHD.
- **Sterke næringer (petroleum, maritim og marin) og nye kunnskapsområder** (IKT, bioteknologi og materialer bl.a knyttet til mikroteknologi). Økte rammer for Store Programmer er en sentral del av dette, særlig gjelder det programmene HAVBRUK og PETROMAKS. Også flere av de andre er viktige i denne sammenhengen (se kap. 5.1).
- **Styrking av forskning rettet mot primærnæringene** fiskeri-, havbruks- og landbrukssektoren ved etablering av tre nye langsiktige forskningsprogrammer: ”Norsk mat fra sjø og land”, ”Næringsutvikling basert på arealressursene – næringspolitikk for

² Norges næringslivsundersøkelser juni 2004. Perduco på oppdrag av Norges Forskningsråd.

landbruk, fiskeri og havbruk” og ”Treprodukter – fra marked til skogbruk”. Samlet foreslås 40 mill. kroner av veksten til dette finansiert av FKD, HOD, KRK, LMD, MD og NHD.

- **Styrking av de næringsrettede forskningsinstituttene**, som fungerer som et viktig bindeledd mellom aktørene i det nasjonale innovasjonssystemet og dermed bidrar til kommersialisering og nyskaping. De bidrar også med forskning og kompetanse for offentlig sektor og tjenesteyting.
- **Økt innovasjon i offentlig sektor**, spesielt rettet mot der det er et samarbeid med næringslivsaktører og innenfor mat og helse. Omkring 30 mill. kroner foreslås avsatt til dette finansiert av NHD, MOD, KRK, HOD og SD.
- **Kommersialisering av forskning** innenfor samtlige kunnskapsområder med finansiering på 25 mill. kroner fra FKD, LMD, NHD og UFD.
- **Mobilisering for rekruttering til forskning** med en vekst på 10 mill. kroner med fra NHD og KRK.

Det er gjort en systematisk resultatevaluering av brukerstyrt forskning over en niårs periode. Evalueringen viser at det er en stor økonomisk avkastning i porteføljen og at bedriftene i tillegg får godt utbytte av forskningen i form av teknologiske resultater, nettverksbygging og kompetanseutvikling. Prosjektene skaper også betydelig samfunnsmessig verdi knyttet til kunnskapsproduksjon og –formidling. På denne måten forsterker de offentlige bevilgningene bedriftenes egen innsats. Det er sannsynliggjort at Forskningsrådets system for prosjektutvelgelse gjør at de prosjektene som skaper størst merverdi får bevilgning. Det er også påvist en positiv sammenheng mellom Forskningsrådets prosjektvurdering og søkerbedriftenes ”overlevelsessevne”.

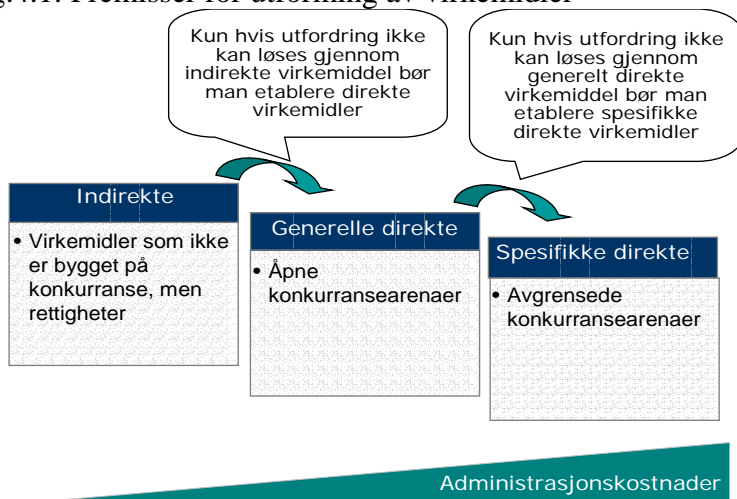
Den strategiske næringsrettede forskningen gir grunnlag for brukerstyrt forskning og næringsutvikling innenfor mange sektorer og fagområder. Dette gir også grunnlag for innovasjon, og i dag er avstanden fra grunnforskning til kommersialisering kort. Gjennom strategiske forskningsprogrammer og basisbevilgninger vil Forskningsrådet utvikle faglig sterke og dynamiske universiteter og forskningsinstitutter. Det er en forutsetning for at Norge skal ha et faglig fundament for FoU-basert innovasjon og verdiskaping framover. En ordning for Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) der de beste forskningsmiljøene konkurrerer ut fra forskningskvalitet og relevans for næringslivet kan bli en annen viktig satsing. SFI-ordningen er under utredning, og beslutning om etablering vil bli tatt i 2005. I 2006 er det reservert 50 mill. kroner fra avkastningen fra Fondet for forskning og nyskaping til SFI-ordningen.

Innenfor primærnæringene vil Forskningsrådet prioritere næringsrettet forskning som bidrar til omstilling. Regjeringsutvalget for marin verdiskaping (RMV) har utredet verdiskapingspotensialet i marin sektor og utarbeidet forslag til ”Strategi for marin verdiskaping”³. Forskningsrådet vil bidra til at denne strategien realiseres. Norsk jord- og skogbruk står også overfor betydelig krav til omstilling. Økt internasjonalt press for mer frihandel, forbrukernes ønsker om kvalitet og lavere priser, effektiviseringskrav og nye inntektsmuligheter krever nye mål for mat- og landbrukspolitikken. Regjeringens prosjekt Landbruk Pluss fokuserer nettopp på dette.

³ Forslag til strategi for marin verdiskaping. Fiskeri- og kystdepartementet, oktober 2004.
<http://odin.dep.no/fkd/norsk/publ/rapporter/008011-220005/dok-bn.html>

Forskningsrådets virkemidler for næringsrettet forskning er under vurdering, for å sikre større effektivitet og treffsikkerhet i forhold til utfordringene Norge står foran. Dette vil innvirke på hvordan bruk av FoU-midlene i 2006 vil bli brukt. Den største endringen i forhold til dagens situasjon er at det foreslås å legge mer vekt på generelle virkemidler hvor konkurranse basert på lønnsom verdiskaping, innovasjonspotensiale og forskningskvalitet er hovedkriteriene. Den grunnleggende ideen er at våre virkemidler aldri skal være mer komplekse, strategiske eller driftsmessig ressurskrevende enn nødvendig i forhold til hensikten med dem. Dette kan illustreres som en modell med tre nivåer der utfordringene søkes løst på det mest effektive nivå, som vist i figur 4.1.

Fig.4.1: Premisser for utforming av virkemidler

5 Store Programmer og tverrgående satsinger

Store Programmer skal koble grunnforskning, anvendt forskning og innovasjonstiltak på områder av stor nasjonal betydning. De Store Programmer får en aktivitet på til sammen ca. 700 mill. kroner i 2005. Det foreslås en vekst for 2006 på 213 mill. kroner til disse programmene, hvorav 100 mill. kroner til PETROMAKS. I tillegg foreslås en samlet vekst på ca.150 mill. kroner til en rekke tverrgående satsinger og programmer (inkl. handlingsrettede programmer mot helsesektoren), samt rundt 70 mill. kroner til å styrke virkemidlene grunnforskningsprogrammer og grunnbevilgninger. I dette inngår også styrking av instituttfinansieringen som er beskrevet i kap. 7 (unntatt for de teknisk-industrielle institutter).

5.1 Store Programmer

Store Programmer skal gi et kunnskapsmessig løft av langsiktig nasjonal betydning med sikte på å stimulere til innovasjon og økt verdiskaping eller frambringe kunnskap innenfor prioriterte samfunnsutfordringer. Store Programmer utvikles gjennom omfattende dialog i og mellom forskningsmiljøer, brukere og myndigheter. Programmene skal gjennom strategisk bruk av ulike finansieringsformer koble grunnforskning, anvendt forskning og innovasjon, og gå på tvers av fag- og sektorgrenser. Internasjonalt forskningssamarbeid og deltakelse i internasjonale nettverk vektlegges sterkt.

Totalt foreslås det at 213 mill. kroner av veksten går til å styrke de Store Programmene. Av dette foreslås 100 mill. kroner til en videre opptrapping av PETROMAKS som gjelder FoU for å sikre maksimal utnyttelse av petroleumssressursene.

Vekstforslaget har følgende fordeling på program (i kap 10 vises hvordan forslaget fordeles på departement):

Tabell 5.1: Vekstforslag for Store Programmer (mill. kroner):

	Antatt	
	budsjett 2005 ¹⁾	Vekstforslag 2006
FUGE	169,0	19
HAVBRUK	87,9	19
NANOMAT	62,3	16
NORKLIMA	84,1	19
PETROMAKS ²⁾	185,8	100
RENERGI	115,1	19
VERDIKT	15,0	21
Sum	719,2	213

1) Inkludert fondsmidler

2) I tillegg vil Petromaks få en vekst fra fondet i 2006 med 23 mill. kroner fra "petroleumsmilliarden"

FUGE – Funksjonell genomforskning

FUGE har i løpet av sine to år i drift lagt opp til en modell som krever en velutviklet infrastruktur med klare roller, ansvar og oppgaver. Denne er nå godt etablert, og genomforskningen relatert til grunnforskning, medisin og marin forskning vil basere sin utvikling på denne. Tolv nasjonale teknologiplattformer er etablert og satt i drift. Karrierestipend for å ta vare på lovende, unge forskere er implementert, og det er igangsatt forskningsprosjekter innenfor alle de fagområder FUGE skal dekke. Ambisjonen er en 10-årig

satsing med en opptrapping av budsjettet til 300 mill. kroner årlig for at Norge skal bli internasjonalt konkurransedyktig innenfor funksjonell genomforskning.

Forskningsrådet mener den grunnleggende forskningen i FUGE må suppleres med en innsats mot næringsutvikling for å gi gründere og oppstartsinitiativ en starthjelp som har vist seg essensiell for å kunne komme fra forskningsprosjekt til næringsutvikling.

For 2006 foreslås det en økning på 19 mill. kroner, rettet mot UFD, NHD, FKD, og LMD

HAVBRUK – En næring i vekst

Norsk havbruk representerer store verdier med hensyn til eksport, arbeidsplasser og bosetting langs kysten. Norge eksporterer i dag laks til mer enn 100 forskjellige land, og næringen har fortsatt et stort vekstpotensial. Det gjelder å videreutvikle laksenæringen og å ta i bruk nye arter til oppdrett. Havbruksnæringen er i høy grad kunnskapsbasert, og forskning og utvikling er et vesentlig virkemiddel for å sikre og videreutvikle denne næringen. I Forskningsrådet er det i første rekke det Store Programmet HAVBRUK som skal bidra til dette. Følgende temaer er prioritert ved budsjettvekst:

- økt forskning på fiskehelse
- velferd og etikk
- nye fôrmidler til oppdrett
- torsk i oppdrett
- biologisk og teknologisk forskning
- ny kunnskap innenfor markedsorientering og økologisk og sosial bærekraft.

For 2006 foreslås det en økning på 19 mill. kroner, rettet mot FKD og LMD.

VERDIKT - Kjernekompetanse og verdiskaping i IKT

VERDIKT har som overordnet mål å opprettholde og utvikle norsk IKT-nærings kompetansebasis og teknologiske forutsetning for å være internasjonalt konkurransedyktig. Programmet er i oppstartsfasen og de første forskningsprosjektene igangsettes i 2005. Konkret innhold og fokus for VERDIKT klargjøres rundt årsskiftet 2004/2005.

Høsten 2004 er det gjennomført en policy-nivå foresight for nasjonal IKT-forskning med fokus på problemstillingen ”Hvordan kan norsk IKT-forskning komme til å se ut i 2015, og hvilke strategiske valg står Forskningsrådet overfor i sin IKT-satsing?”. Anbefalingene fra arbeidet danner grunnlaget for konkretiseringen av VERDIKT.

For 2006 foreslås en vekst på 21 mill. kroner, rettet mot UFD, NHD og SD.

NORKLIMA - Klimaendringer og konsekvenser for Norge

NORKLIMA skal gi nødvendig ny kunnskap om klimasystemet, klimaets utvikling, samt direkte og indirekte effekter av klimaendringer på natur og samfunn som grunnlag for samfunnsmessige tilpasningstiltak. Viktige problemstillinger er forbedring av de regionale klimamodeller for å skaffe sikrere prognoser for framtidens klima, koblinger mellom hav, atmosfære og land, klimaendringer og biogeokjemiske kretsløp, interaksjoner mellom arter under endret klima og samfunnsmessige virkninger av klimaendringer.

Flere samfunnssektorer som vil kunne bli betydelig berørt av klimaendringer er foreløpig for svakt representert i prosjektporteføljen. NORKLIMA finansieres nå av MD og UFD, FKD og LMD. For å sikre at at problemstillinger knyttet til andre viktige samfunnssektorer også kan bli integrert foreslår Forskningsrådet finansiering fra flere departementer.

For 2006 foreslås vekst på 19 mill. kroner mot UFD, OED, FKD, LMD, MD UD og SD.

NANOMAT - Nanoteknologi og nye materialer

Materialteknologi og nanovitenskap/nanoteknologi framstår i dag som strategisk viktige forskningsområder med stort industrielt potensiale. Disse forskningsområdene er en drivkraft for innovasjoner innenfor blant annet ny energiteknologi, miljøteknologi, prosessteknologi, mikroteknologi og medisinsk teknologi/bioteknologi. Første fase av programmet har hatt fokus på grunnforskning og vitenskaplig utstyr. Finansiering av innovasjonsrettede prosjekter vil være viktig for at programmet skal favne hele "verdikjeden" fra grunnforskning til innovasjoner i næringslivet. Foresight-studien "Avanserte materialer Norge 2020", som skal avsluttes våren 2005, vil inngå som en del av kunnskapsgrunnet ved revidering av programplan. Programmet vil legge vekt på å utvikle internasjonal spisskompetanse og stimulere til økt deltakelse i EUs rammeprogram samt samarbeid med utvalgte land som Japan og USA.

For 2006 foreslås en vekst på 16 mill. kroner. Forslaget rettes mot NHD og UFD.

RENERGI - Fremtidens rene energisystem

RENERGI arbeider mot utfordringene innenfor energisektoren. Infrastrukturen og systemer for energiforsyning er avgjørende for samfunnsutviklingen, og må være robust og bærekraftig. RENERGI vil blant annet bidra med forskning på nye teknologier, systemer og løsninger som bidrar til energiomlegging gjennom effektivisering av energiproduksjon, -overføring og -bruk, økt energitilgang og høyere systemmessig sikkerhet og fleksibilitet, mer miljøvennlige energisystemer og kunnskap og analyse som grunnlag for myndighetenes og næringslivets langsiktige strategier på energiområdet. Programmet har også en stor og viktig satsing mot hydrogen og utvikling av teknologi som gjør at hydrogen kan tas i bruk som energibærer.

En stor satsing på dette feltet gir store muligheter for næringsutvikling og framtidig verdiskaping og krever en tett kobling mellom grunnforskning, anvendt teknologisk forskning og samfunnsfaglig forskning. Foresightprosessen "Energi 2020" vil gi viktige innspill til det videre strategiarbeidet.

For 2006 foreslås en vekst på 19 mill. kroner. Forslaget rettes mot OED, LMD, MD og SD.

PETROMAKS - Program for maksimal utnyttelse av petroleumsressursene

Petroleumsvirksomheten på norsk kontinentalsokkel er den viktigste inntektskilde for samfunnet. Gjennom sitt eierskap både til ressursene og i eierposisjoner i de største operatørene er myndighetene en viktig aktør i petroleumsvirksomheten. OED har i denne forbindelse tatt initiativ til å organisere en strategiprosess – OG₂₁ – (Olje og gass i det 21. århundre). PETROMAKS vil bidra til å realisere OG₂₁ strategien.

PETROMAKS fokuserer på langsiktig grunnleggende forskning som er eller vil kunne bli viktig for utvinning av petroleumsressursene. Videre fokuseres det på brukerstyrt forskning med næringslivet med sikte på å skape løsninger som kan bli interessante i et internasjonalt marked. Økt finansiering fra det offentlige fører til tilleggsinvesteringer fra oljeselskap og næringen for øvrig med en faktor på 2 til 4 i forhold til statens innsats. PETROMAKS vil framover fokusere på leting, økt utvinning og miljø-sensitive områder. Videre blir internasjonalt samarbeid, næringsutvikling og utdanning viktig.

Regjeringen har foreslått en kraftig styrking av PETROMAKS i 2005. Forskningsrådet mener dette er en veldig positiv utvikling og at dette gir muligheten for en kraftig mobilisering av FoU-miljøene og næringslivet. Det er likevel langt igjen til det nivået ekspertene mener er

tilstrekkelig for å kunne utnytte petroleumsressursene på en best mulig måte, og Forskningsrådet anbefaler derfor sterkt en ytterligere opptrapping for 2006.

For 2006 foreslås en vekst på 100 mill. kroner. Hele forslaget rettes mot OED.

5.2 Øvrige tverrgående satsinger

En rekke viktige forvaltningspolitiske utfordringer krever tverrgående FoU-satsinger for å gi forvaltningen et godt kunnskapsgrunnlag for politikktutforming. Vekstforslaget følger opp den dialogen Rådet har hatt med de ulike departementer og behovet for samordning mellom sektorene. Blant de områdene og programmene som rådet mener bør ha vekst i 2006 er:

Sosial kapital; Sosial kapital kan defineres som nettverk, normer, verdier og tillit som gjør det lettere å samarbeide innenfor og mellom grupper og institusjoner. Satsingen berører modernisering av offentlig sektor, sosial integrasjon av svake grupper, forebygging av kriminalitet, lokaldemokrati, Norge som flerkulturelt samfunn, og andre viktige samfunnsutfordringer. Det foreslås en satsing på 14 mill. kroner i 2006, og forslaget rettes mot UFD, ASD, BFD, JD, KRD, KKD og HOD.

Havet og kysten; Det foreslås et nytt koordinert program Havet og kysten med fokus mot en bærekraftig bruk og forvaltning av havets og kystens ressurser. Det foreslås en vekst på 12 mill. kroner til programmet i 2006. Satsingen er særlig relevant for FKD, MD, OED og UFD.

Samfunnssikkerhet og sårbarhet; Med bakgrunn i den økende betydningen samfunnssikkerhet og sårbarhet har fått som følge av at samfunnet blir mer komplekst og økt terrortrussel, foreslås det 14 mill. kroner til forskning på dette feltet. Satsingen rettes mot UFD, NHD, FKD, FD, JD, SD og UD.

Bærekraftige økosystemer og landskapsendringer; Det er store forskningsbehov knyttet til å forstå og forvalte økosystemer bedre, for å sikre et godt miljø uten helse- og miljøskade og for å gi et godt kunnskapsgrunnlag for bærekraftig næringsvirksomhet. Fra 2006 foreslås det en vekst i størrelsesorden 14 mill. kroner til forskning innenfor forurensning, biologisk mangfold, kulturlandskapet samt landskapsendringer. Dette er temaer som griper inn i hverandre, hvor en bred økosystemtilnærming legges til grunn og hvor forskning innen tiltak og forvaltningsstrategier står sentralt. Den tverrgående satsingen er rettet mot LMD, MD, FKD, UFD, FD, SD og JD.

Strategiske satsinger innenfor medisinsk og helsefaglig forskning; Kunnskap om årsaksforhold og bedre behandling innenfor de store folkesykdommene, som for eksempel hjerte-karsykdommer, kreft, belastningsskader og psykisk helse er typiske eksempler på områder der det er viktig at Norge har en egen kunnskapsproduksjon. Vi mangler mye kunnskap om effekten av forebyggende og helsefremmende arbeid både i skole, fritid og arbeidsliv, om sammenheng mellom kosthold og helse, effekt av ute- og innemiljø og fysisk aktivitet. I tillegg har Norge også et nasjonalt ansvar for å bidra til global kunnskapsutvikling knyttet til de store fattigdomssykdommene.

Syv programmer innenfor medisinsk og helsefaglig forskning utløper i 2005, og det arbeides med implementering av nye programmer f.o.m. 2006. Arbeidet skjer i nært samarbeid med departementene. En vil se på sentrale utfordringer knyttet til evaluering av fagområdene, nasjonal arbeidsdeling og oppfølging av Folkehelsemeldingen. Prioriterte områder er oppfølging av Folkehelsemeldingen, psykisk helse, bedre helsetjenester og NevroNor. Det

foreslås en vekst på 60 mill. kroner til satsingene. Satsingene er relevant for HOD, UFD, LD, ASD, FIN og UD.

Det er et også et stort behov for videre *satsing på naturvitenskap og teknologi* knyttet til avansert utstyr, elektronisk infrastruktur, styrking av følgeforskningsaktiviteter, faglige tematiske grunnforskningsprogram og oppfølging av fagevalueringer/fagplaner. Det foreligger flere initiativ på området. Innenfor anvendt matematikk og eScience foreligger det forslag knyttet til tungregning, høyhastighetsnett, gridstrukturer og anvendt matematikk. I budsjettforslaget foreligger det forslag til en mer samlet satsing innenfor disse feltene. Innhold og omfang av romforskningsaktiviteten vurderes i samarbeid med Norsk Romsenter og bør utvides. Det er også behov for styrket innsats knyttet til flere følgeforskningsaktiviteter som bl.a. ESA og EISCAT og nordiske initiativ.

6 Styrket internasjonalisering av norsk forskning

Det internasjonale arbeidet skal styrkes for å sikre norske forskere økte muligheter for samarbeid med de fremste fagmiljøene internasjonalt, særlig innenfor rammen av EU-samarbeidet, men også gjennom bilaterale avtaler mot særlig interessante samarbeidsland. Forskningsrådet foreslår at de målrettede tiltakene for internasjonalisering økes med 95 mill. kroner innenfor sitt vekstforslag. Hoveddelen av dette, dvs. 65 mill. kroner settes direkte inn for å styrke norsk forskning innenfor EU-samarbeidet gjennom utvidelse av etablerte samfinansieringsordninger. Videre foreslås 30 mill. kroner til bilateralt samarbeid for å utvikle samarbeidet med de fremste fagmiljøene internasjonalt, med særlig vekt på å følge opp Nord-Amerika strategien.

En betydelig del av norsk forskning skjer i nær kontakt og til dels i samarbeid med utenlandske fagmiljøer. For å heve kvaliteten på norsk forskning er det nødvendig å styrke dette samarbeidet med de fremste fagmiljøene internasjonalt, øke mobiliteten av norske forskere og styrke deltakelsen på internasjonale konkurransearenaer. Norsk forskning er inne i en god utvikling, men utgangspunktet er dårligere og utviklingen mer beskjeden enn for land det er naturlig å sammenligne oss med.

De siste årene er det tatt betydelige initiativ til å styrke samarbeidet mellom norsk og utenlandsk forskning. Det meste av dette finansieres gjennom våre ordinære virkemidler, men det er også satt av særskilte midler til en samfinansieringsordning for å gi en vesentlig styrking av samarbeidet innenfor EUs rammeprogram og til styrking av bilateralt samarbeid rettet mot et fåtall sentrale samarbeidsland.

Det skal utarbeides konkrete mål for internasjonaliseringsarbeidet og internasjonal deltagelse vil tillegges vekt ved prioritering og tildeling av forskningsmidler. Internasjonalt programsamarbeid vil gis økt prioritet, bl.a. gjennom ERA-Net i EU, Nord-Amerika-samarbeidet og på nordisk nivå.

Forskningsrådet vil prioritere økt norsk deltagelse i fora der internasjonal forskningspolicy utformes, spesielt innenfor EU. Det forskningspolitiske arbeidet i sentrale europeiske institusjoner vil bli videreført og søkt styrket, likeledes Norges deltagelse i EUs rammeprogram, EUREKA og i de pan-europeiske satsinger som CERN, EMBL, ESA, ESRF og Haldenreaktoren. Forskningssamarbeidet i Norden vil styrkes for å få Norden som globalt ledende og attraktiv region for forskning og innovasjon (NORIA).

Forsknings-samarbeidet i EU

Institutter som får finansiering gjennom EUs rammeprogram mottar samfinansiering fra Forskningsrådet. For å videreføre ordningen, og øke deltagelsen av norske forskningsmiljøer i EUs rammeprogram ytterligere, foreslås det en vekst på 35 mill. kroner i 2006. Veksten foreslås finansiert av de departementer som finansierer denne ordningen i 2005, dvs NHD (18 mill. kroner), OED (8 mill. kroner), FKD (3 mill. kroner), LMD (2 mill. kroner), MD (2 mill. kroner) og SD (2 mill. kroner).

Det kan også være behov for tilsvarende *samfinansiering til øvrige forskningsmiljøer*, for eksempel for universitetenes deltagelse i NoE. For å øke norsk deltagelse i EU-prosjekter, er det behov for bevilgninger til *prosjektetablering og koordineringstiltak* mot 6RP og 7RP. Etablering av et *EU-kontor i Brussel* med permanent norsk bemanning, vil øke Norges innflytelse på EUs forskningspolitikk, gi bedre mulighet for norske forskere til å bli en del av de viktige konsortiene som etableres, samt gi bedre informasjonstilgang som grunnlag for

veiledning til norske miljøer. Norge må også følge opp kontraktsfestede forpliktelser vedrørende tiltak for forskermobilitet. Til sammen foreslår Forskningsrådet en vekst på 30 mill. kroner over UFDs budsjett for å styrke posisjonen til norsk forskning innenfor EU-samarbeidet gjennom slike tiltak.

Oppfølging av bilateralt forskningssamarbeid og intensivert nordisk samarbeid

Oppfølging av Regjeringens *Strategi for norsk forsknings- og teknologisamarbeid med Nord-Amerika* vil bli gitt høy prioritet framover. Samarbeid med fremragende forskningsmiljøer i USA har lange tradisjoner og har vært til stor verdi for norsk forskning. Betydningen av samarbeidet med USA har de siste årene blitt noe svekket som følge av et stadig tettere forskningssamarbeid med medlemslandene i EU. For å stimulere til økt forskningssamarbeid med Nord-Amerika er det behov for midler til oppstart av pilotprosjekter samt workshops, posisjoneringstiltak etc. I tillegg er det ønskelig å styrke det bilaterale forskningssamarbeidet med Frankrike, Tyskland, Japan, Kina, som er politisk valgte som sentrale samarbeidsland. Det er viktig at norske miljøer her får mulighet til å posisjonere seg for framtidig samarbeid.

Totalt foreslås det en vekst på 30 mill. kroner til å stimulere bilateralt samarbeid og oppfølging av bilaterale samarbeidsavtaler. Hele forslaget rettes mot UFD. Sentralt i forslaget er oppfølging av Nord-Amerika-strategien og oppfølging av samarbeidet med Japan.

7 Instituttsektoren

Forskningsrådet har i innspill til ny forskningsmelding anbefalt følgende mål for instituttpolitikken:

- Instituttene må gjennom økonomiske rammebetingelser og virkemidler bli bedre redskaper for samfunnsutvikling, innovasjon og verdiskaping
- Instituttene må styrke sin posisjon på det internasjonale markedet gjennom kvalitet, kompetanse og samarbeid gjennom strategiske allianser
- Utviklingen av instituttsektoren må støtte opp om instituttenes selvstendighet og uavhengighet, og endringer må gjennomføres ut fra en felles forståelse av mål og oppgaver innenfor forskningssystemet

Forskningsrådets vekstforslag legger opp til en vekst i basisbevilgningene for alle instituttgrupper. Det er i Store Satsinger 2006 bare i liten grad skilt mellom strategiske program og grunnbevilgninger. En slik fordeling og mer detaljerte forslag vil bli gitt i de departementsvise budsjettforslagene som leveres 1. mars 2005. Videre foreslås en kraftig vekst til ordningen som stimulerer til økt deltakelse i EUs forskningssamarbeid. Alle forslagene under er innbakt i de satsinger som er beskrevet i kap. 3, 4, 5 og 6.

For de *teknisk-industrielle instituttene* foreslås en vekst i basisbevilgningene på rundt 35 mill. kroner. Dette vil sette disse instituttene bedre i stand til å bidra til å utvikle en mer kunnskapsintensiv industri og styrke instituttenes rolle som virkemiddel i nasjonal innovasjonspolitik.

For *miljøinstituttene* foreslås det en vekst i basisbevilgningene på 5 mill. kroner. Et sentralt punkt vil være å følge opp den planlagte samlokaliseringen av alle miljøinstituttene i et miljøsentrum i Gaustadbekkdalen. Det vil være viktig å etablere et felles fagprogram som fremmer samarbeid og tverrfaglighet for å få optimal utnyttelse av samlokaliseringen.

Det foreslås også vekst i basisbevilgningene til de *samfunnsfaglige instituttene* og de *regionale instituttene*. Både grunnbevilgninger og strategiske instituttprogrammer er helt sentrale tiltak for å gi instituttene mulighet til å styrke sin kompetanse og kvalitet. Økte grunnbevilgninger vil bli prioritert i 2006. Det er i tillegg foreslått vekst innenfor ulike programsatsinger, noe som vil gi instituttene ytterligere mulighet til å søke om større prosjekter i 2006. I Store Satsinger sees behovet for vekst i basisbevilgningene sammen med øvrige tiltak som kan fremme kvalitet i grunnleggende forskning. Nærmere detaljer om basisbevilgninger vil bli gitt i endelig budsjettforslag.

For *primærnæringsinstituttene* foreslås det vekst i samlet basisbevilgning i størrelsesorden 15-20 mill. kroner. Dette vil styrke instituttenes kompetanse og ikke minst instituttenes muligheter for å følge opp og bidra til økt verdiskaping, innovasjon og omstilling i primærnæringene.

Instituttenes deltakelse i EUs forskningssamarbeid:

Forskningsrådet etablerte i 2003 en ordning som gir automatisk støtte til de institutter som får godkjent prosjekter i EUs sjette rammeprogram. Norske institutter har hatt god uttelling på sine søknader, og ordningen har i løpet av kort tid økt til å utgjøre et betydelig beløp. Støtte til samfinansiering er av avgjørende betydning for at norske institutter kan utnytte de mulighetene EØS-avtalen åpner for. Det foreslås en vekst på 35 mill. kroner for 2006 (jf. kap. 6), basert på et anslag om at det samlede behov for samfinansiering i 2006 blir 105 mill. kroner. Vekstforslaget rettes mot de departementer som bidrar til slik finansiering i 2005, dvs. NHD, OED, FKD, LMD, MD og SD.

8 Tematiske satsinger

Forskningsrådet har i vekstforslag for 2006 lagt vekt på å følge opp Forskningsrådets strategi og innspillet til ny forskningsmelding med bl.a. forslag om tematiske prioriteringer (jf. kap. 2.2). Det er også lagt vekt på å videreføre prioriteringene fra forrige forskningsmelding; dvs. en sterk satsing på grunnforskning og fire tematiske områder; medisin og helse, IKT, marin og skjæringsfeltet mellom miljø og energi. Hervik-utvalgets anbefalinger om satsing på næringsrettet FoU med spesiell vekt på brukerstyrt forskning er også fulgt opp. Når det gjelder den brukerstyrte forskningen foreslås det å etablere en større konkurransearena uten tema- eller sektorføringer for å få fram de aller beste brukerstyrte prosjektene. Mange av disse prosjektene vil imidlertid også ligge innenfor de prioriterte temaene.

Under beskrives hvordan vekstforslagene beskrevet i kap. 3, 4 og 5 bygger opp om de tematiske prioriteringene:

Grunnforskning for øvrig. Vekstforslaget for 2006 innebærer en svært sterk satsing på ordninger som stimulerer til kvalitet i forskningen. Det foreslås en vekst på 230 mill. kroner til frie prosjekter, herunder rekruttering, støtte til fremragende forskergrupper og strategiske prosjekter. I tillegg foreslås det en satsing på vitenskapelig utstyr og databaser, slik at denne innsatsen igjen kan komme opp på 2004-nivået. Det foreslås økning knyttet til grunnforskningsprogrammer innenfor naturvitenskap. Hele forslaget rettes mot UFD. I tillegg foreslås det at basisbevilgningene til instituttsektoren styrkes, først og fremst ved en økning av grunnbevilgningene. Basisbevilgningene foreslås finansiert av en rekke departementer. Det Store programmet FUGE utgjør videre en viktig satsing på grunnforskning innenfor bioteknologi. FUGE bygger også opp om temasatsingene mot Medisin og helse og Marin.

Medisin og helse: Det foreslås en sterk satsing på medisin og helse i 2006. Prioriterte områder er oppfølging av Folkehelsemeldingen, psykisk helse, bedre helsetjenester og nevrovitenskapelig forskning. Et godt grunnlag for kunnskapsbasert folkehelsearbeid ligger i våre gode helse- og sykdomsregistre. En større utnyttelse av registre og større befolkningsbaserte undersøkelser kan bidra til å avdekke årsaker og mekanismer bak de mest utbredte folkesykdommene, og føre til bedre behandling og forebyggende tiltak. Nevrologiske og psykiatriske sykdommer representerer store menneskelige lidelser og har stor samfunnsøkonomisk betydning. Nevrovitenskapelig forskning vil inngå i den tverrfaglige nasjonale satsingen NevroNor. Videre er det nødvendig med forskning på en rekke områder for å bedre helsetjenesten. Helsetjenesten gjennomgår dyptgripende reformer som krever nytenkning, omfattende nyinvesteringer og stiller store krav til organisering, ledelse og økonomistyring.

Syv programmer innenfor medisinsk og helsefaglig forskning utløper i 2005, og det arbeides med implementering av nye programmer f.o.m. 2006. Arbeidet skjer i nært samarbeid med departementene. En rekke departementer bidrar med midler til medisinsk og helsefaglig forskning. Det foreslås bl.a. en vekst på 53 mill. kroner over HODs budsjett og 12 mill. kroner over UFDs budsjett. Det foreslås også en satsing mot HOD og LMD til Mat og helse som skal gi kunnskap om virkningen av matvarer og kosthold på human helse og sykdomsutvikling. I tillegg foreslås det midler over MODs og NHDs budsjett for å følge opp de spennende muligheter det er for nyskaping og næringsutvikling innenfor helse- og omsorgssektoren.

Skjæringsfeltet mellom miljø og energi: Forskningsrådets Store Programmer RENERGI og NORKLIMA står sentralt i satsingen på skjæringsfeltet mellom miljø og energi. Gjennom de utslippsmessige konsekvensene av energiforbruk griper forholdet mellom miljøproblemer og

energisystemer inn i de fleste samfunnssektorer. Styrket satsing på forskning er nødvendig for å forstå prosessene i naturmiljøet, gi et kunnskapsgrunnlag for å møte miljøutfordringene og utvikle teknologier og løsninger som kan redusere miljøproblemene.

RENERGI, Fremtidens rene energisystem, har bl.a. en viktig satsing på hydrogen og teknologi som gjør at hydrogen kan tas i bruk som energibærer. NORKLIMA er en tverrfaglig satsing for å gi nødvendig kunnskap om klimasystemet og de utfordringer klimaendringer kan medføre. Vekstforslaget til NORKLIMA er rettet mot en rekke departementer for å sikre at alle relevante samfunnssektorer blir integrert arbeidet. Totalt er det foreslått en vekst i 2006 på 38 mill. kroner til disse to programmene. Den store satsingen på petroleumsforskning som er foreslått gjennom programmet PETROMAKS innebærer også et vesentlig element av forskning i skjæringsfeltet mellom miljø og energi, da det legges svært stor vekt på å finne utvinningsmetoder som ivaretar miljøaspektet på best mulig måte.

Forskningsrådet foreslår også økt satsing til programmer som arbeider for bærekraftige systemer, biologisk mangfold, miljøgifter og andre forurensinger.

Informasjons- og kommunikasjonsteknologi: Det Store Programmet VERDIKT vil være en sentral del av Forskningsrådets IKT-satsing i 2006. Programmet tar opp i seg en rekke av de aktiviteter Forskningsrådet allerede har innenfor IKT-forskning. VERDIKT foreslås styrket med 21 mill. kroner. I tillegg er IKT-forskning et viktig element i mye av den øvrige næringsrettede forskningen, for eksempel innenfor tjenestesektoren, logistikk, transport osv. Forskningsrådet har også foreslått en økt satsing på sikkerhet og sårbarhet.

Forskningsrådet legger vekt på å se utviklingen innenfor kunnskapsområder som bioteknologi, materialteknologi og IKT i sammenheng. På visse områder konvergerer disse teknologiene (IKT, material-, nano-, bio- og også kognitiv vitenskap), noe som gir enorme muligheter og utfordringer. Forskningsrådets satsing på nanoteknologi er et eksempel på satsing i grenseflatene mellom IKT, materialteknologi og bioteknologi.

Marin forskning: Det Store Programmet HAVBRUK står sentralt i satsingen på marin forskning. Programmet skal videreutvikle laksenæringen samt utvikle teknologi som gjør at nye arter kan tas i bruk i oppdrett. Det foreslås en vekst finansiert av FKD og LMD i 2006 på 19 mill. kroner. Forskningsrådet foreslår videre tre nye programmer fra 2006 som vil bli viktige for videre næringsutvikling, omstilling og innovasjon i fiskeri- og havbruksnæringen og dermed sentrale for å få en langsiktig og god utnyttelse av de unike marine ressursene Norge har. Det er foreslått en vekst til marin forskning innenfor disse programmene på 35-40 mill. kroner finansiert av FKD, NHD og MD. Programmet Havet og Kysten vil være rettet mot en bærekraftig bruk og forvaltning av havets ressurser. Programmet Norsk mat fra sjø og land vil ta for seg all marin matproduksjon utenom havbruk. Programmet Næringsutvikling basert på arealressursene – Næringspolitikk for landbruk, fiskeri og havbruk vil bli sentralt for ny næringsutvikling og politikktutforming rettet mot de marine næringer.

Det foreslås også en styrking av basisbevilgningene til primærnæringsinstituttene som vil være viktig for at instituttene kan bidra aktivt til verdiskaping, innovasjon og omstilling i næringene.

9 Fondet for forskning og nyskaping

Fondet for forskning og nyskaping gir Forskningsrådet en unik anledning til å sette i gang større langsiktige prosjekter som i stor grad også er tverrfaglige og som prioriteres primært ut fra kvalitetsvurderinger. Det foreslås at økningen av avkastningen på om lag 140 mill. kroner i sin helhet går til Forskningsrådet og benyttes til å styrke store frie prosjekter (StorForsk), Yngre Fremragende Forskere (YFF), Store Programmer og eventuelt Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI).

Forskningsrådets andel av fondsavkastningen benyttes til langsiktig, sektorovergripende grunnleggende forskning og har vært med på å styrke den frie grunnforskningen og strategisk grunnforskning. Fondskapitalen er nå på 36 mrd. kroner etter at kapitalen er foreslått økt med 3,2 mrd. kroner i 2005. Avkastningen av den foreslåtte kapitaløkningen vil for 2006 bli i underkant av 140 mill. kroner. Hele kapitaløkningen bør forvaltes av Forskningsrådet for bl.a. å sikre en målrettet bruk av midlene til først og fremst å heve kvaliteten innenfor forskningssystemet.

Nye ufordelte fondsmidler 2006

Når det gjelder den økte fondsavkastningen som kommer i 2006 vil Forskningsrådet foreslå at denne i sin helhet går til å styrke ordningene StorForsk, SFI, YFF og Store Programmer. Dette er store nasjonale satsinger som fremmer grunnleggende forskning av høy kvalitet, og som har et stort behov for en langsiktig og stabil finansiering over tid. Forskningsrådet mener at disse ordningene bør styrkes ytterligere framfor å etablere nye ordninger finansiert av fondet.

- **Store frie prosjekter (StorForsk)** blir startet opp i 2005 og vil gi mulighet til å kunne finansiere store og tverrfaglige prosjekter med høy risiko. Ordningen skal støtte kvalitativt gode prosjekter med et omfang på 2-5 mill. kroner pr. år over en 5 års periode.
- **Sentre for forskningsdrevet innovasjon(SFI)** er under utredning, og Hovedstyret skal ta stilling om slike sentre skal etableres i løpet av 2005. Sentrene vil ivareta nyskapingdelen av fondsavkastningen. Ordningen skal støtte opp om langsiktig forskning på høyt internasjonalt nivå på områder som har eller kan få vesentlig betydning for innovasjon og nyskaping i det norske samfunn. Satsingen vil spesielt være rettet mot den forskningsintensive delen av norsk næringsliv og offentlig sektor. Forskerutdanning er et viktig siktemål, i tillegg til å frambringe relevante forskningsresultater og økt teknologioverføring. Hvis SFI-ordningen etableres i 2005, foreslår Forskningsrådet å utvide ordningen fra 2006.
- **Store Programmer** skal gi et kunnskapsmessig løft av langsiktig nasjonal betydning med sikte på å stimulere kunnskap som bidrar til å løse prioriterte samfunnsutfordringer eller stimulere til innovasjon og økt verdiskaping. FUGE og PETROMAKS er i dag den største satsingen innenfor de Store Programmene.

I tillegg foreslås avkastningen benyttet til å styrke YFF-ordningen. I dag har YFF-ordningen en årlig bevilgning på 20 mill. kroner over UFDs ordinære budsjett. Hensikten med ordningen er å gi de beste unge forskerne gode rammebetingelser både for å heve kvaliteten i forskningen og for å gjøre forskeryrket attraktivt. YFF-ordningen gjelder alle fag. Det tas sikte på at beløpet økes med 20 mill. kroner årlig til den er oppe i 100 mill. kroner etter 5 år.

Det vises også til kap. 2 der Forskningsrådet anbefaler at fondskapitalen trappes ytterligere opp i de neste årene, i første omgang til 50 mrd. kroner.

Disposisjon av Forskningsrådets andel av fondsavkastningen for 2006:

Forskningsrådet har ved disponering av fondsavkastningen til nå lagt spesielt vekt på kvalitetsfremmende tiltak. Forskningsrådets andel av avkastningen av fondsmidlene, ekskl. avkastningen av kapitaløkningen i 2005, vil i 2006 være om lag 650 mill kroner. Av disse midlene er om lag 46 mill. kroner øremerket til petroleumsrelatert forskning og 100 mill. kroner til FUGE.

Avkastningen i 2006 vil gå til kvalitetstiltak slik som Sentre for fremragende forskning (SFF) og Store frie prosjekter (StorForsk). Sammen med andre virkemidler som YFF og frie prosjekter vil de kunne støtte opp om spesielle gode miljøer og prosjekter uavhengig av tema. Videre vil fondsmidler bli benyttet til store langsiktige satsinger hvor Store Programmer, kompetansefelt for næringsutvikling og andre langsiktige satsinger inngår. Andre langsiktige satsinger består av bioprospektering, språkvitenskap og teknologi, polar klimaforskning, fornyelse i offentlig/helse-sektoren og grunnleggende sykdomsmekanismer. Det er videre reservert 50 mill. kroner til Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) som er under utredning. Forskningsrådet vil i begynnelsen av 2005 fatte beslutning om etablering av SFI. Tiltakene som er finansiert av Fondet for forskning og nyskaping bygger opp om det øvrige budsjettforslaget både innenfor kvalitetsfremmende tiltak og om den næringsrettede virksomheten. Figur 9.1 viser hvilke tiltak som finansieres over fondet i 2006.

Figur 9.1: Forskningsrådets andel av fondsavkastningen fordelt på tiltak i 2006. Mill. kroner.

Tiltak	2006
SFF	146
StorForsk	51
SFI 1)	50
FUGE	120
Store programmer 2)	160
Store langsiktige satsinger 3)	87
Kompetansefelt for næringsutvikling	38
Sum	652

1) Forskningsrådet vil ta beslutning om SFI skal etableres i 2005

2) Store Programmer: NANOMAT, NORKLIMA, RENERGI, PETROMAKS, HAVBRUK OG VERDIKT.

3) Store langsiktige satsinger: Bioprospektering, Språkvitenskap og teknologi, Fornyelse i offentlig/helse sektor, grunnleggende sykdomsmekanismer og Sars-senteret (EMBL senter)

De 13 sentrene for fremragende forskning vil i 2006 ha vært virksomme i fire år og midtveisevalueringene av sentrene vil pågå. Det tas sikte på å starte opp 6-7 nye SFF fra 2007 ved at det er satt av 80 mill. kroner til dette fra 2007. I løpet av 2006 vil de nye SFFene bli annonsert. SFF har vært med på å få grunnforskningsmiljøer i Norge opp på et internasjonalt kvalitetsnivå i et vidt spekter av fag. SFF støtter opp om at behovet for den frie langsiktige grunnleggende forskningen må økes.

10 Departementsvise oppsummeringer

10.1 Departementsvise fordelinger av vekstforslaget:

Tabell 10.1: Fordelinger pr. departement, rev. budsjett 2004, St.prp.1 2005, forslag 2006 (mill.kr):

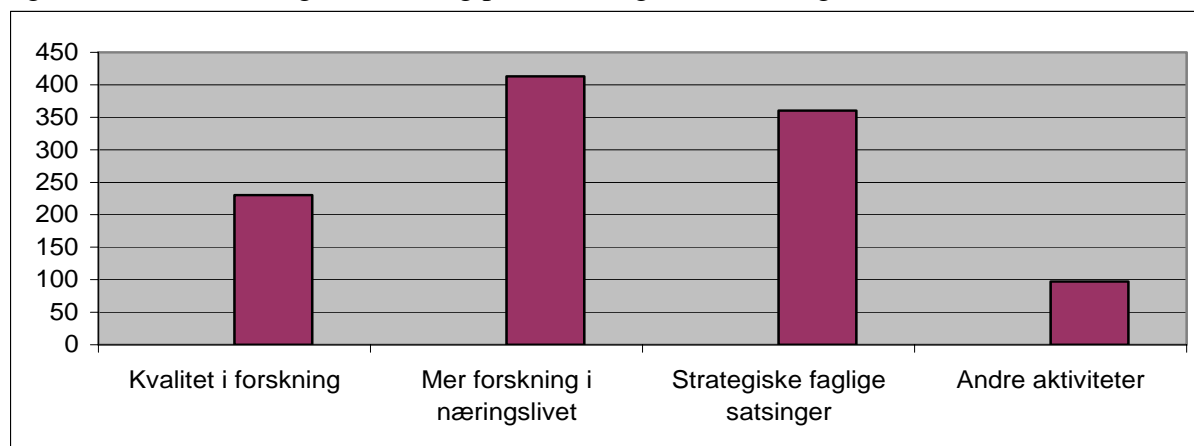
	Revidert budsjett 2004 ¹⁾	St.prp.nr.1 2005 ²⁾	Budsjettforslag 2006	Vekst 2005-2006
Utdannings- og forskningsdepartementet	1 872,5	1 688,8	2 058,8	370
Nærings- og handelsdepartementet	860,5	896,0	1 168,0	272
Olje- og energidepartementet	287,5	393,3	529,3	136
Fiskeri- og kystdepartementet	237,5	243,0	318,0	75
Landbruks- og matdepartementet	326,0	319,8	369,8	50
Miljøverndepartementet	211,9	214,9	256,9	42
Arbeids- og sosialdepartementet	88,1	82,8	97,8	15
Barne- og familiedepartementet	18,7	18,7	24,7	6
Finansdepartementet	9,1	8,6	10,6	2
Forsvarsdepartementet	0,0	0,0	3,0	3
Justisdepartementet	1,3	3,3	11,3	8
Kommunal- og regionaldepartementet	49,3	57,5	75,5	18
Kultur- og kirke departementet	3,7	3,8	5,8	2
Samferdselsdepartementet	89,1	92,2	119,2	27
Helse- og omsorgsdepartementet	139,5	144,6	197,6	53
Moderniseringsdepartementet	0,0	0,0	10,0	10
Utenriksdepartementet	85,9	92,1	103,1	11
Totalt	4 280,6	4 259,4	5 359,4	1 100

1) Inkludert spesielle midler.

2) Inkluderer spesielle midler som vi har oversikt over per dags dato.

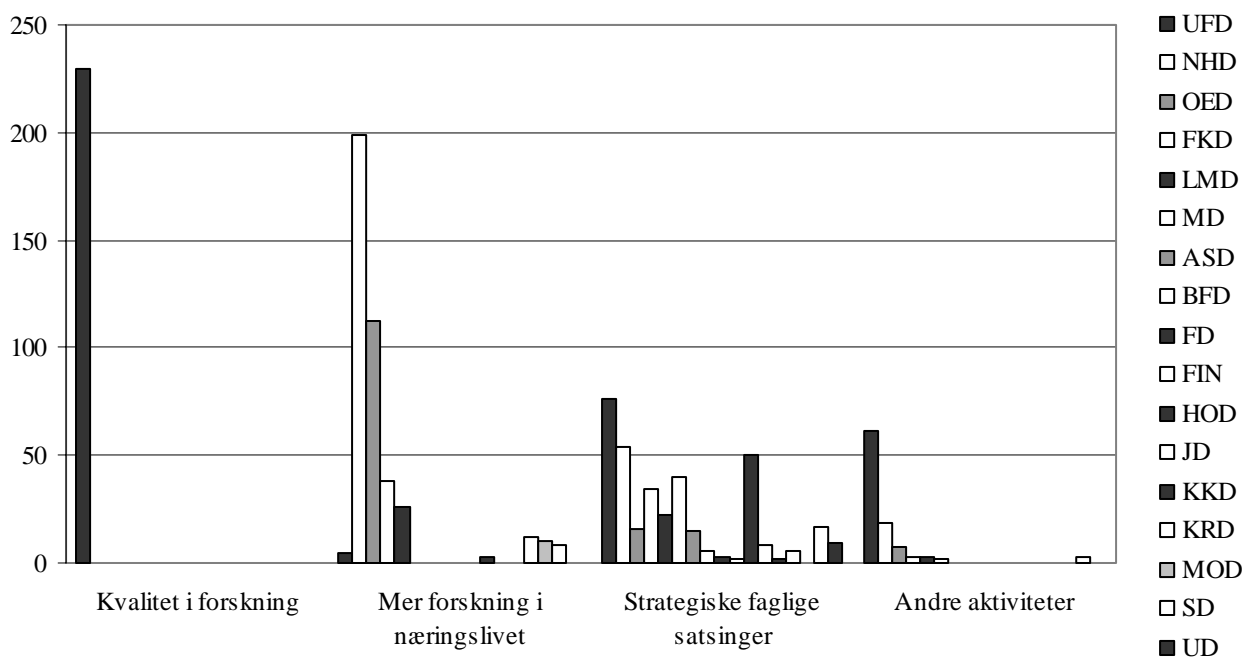
Forslaget bygger opp under Forskningsrådets strategi med satsinger på kvalitet i forskning, mer forskning i næringslivet samt tverrgående satsinger på nasjonalt viktige områder. Det viktigste forslaget i kategorien ”andre aktiviteter” er tiltak for å stimulere til internasjonalt samarbeid. Hvordan veksten fordeles på disse kategoriene vises i fig. 10.1.

Figur 10.1: Vekstforslagets fordeling på Forskningsrådets strategi (mill. kroner)

Det er likevel viktig å understreke at figuren viser hovedmålsettinger for forslagene. Mye av forslaget under Kvalitet i forskning og Strategisk faglige satsinger er også viktig for næringslivet. Totalt kan det anslås at rundt 60 prosent av vekstforslaget kan kalles næringsrettet FoU. Videre skal alle virkemidler bidra til å oppnå høyere kvalitet i forskningen.

Figur 10.2: Vekstforslaget fordelt på strategi og finansierende departement (mill. kroner)

Figur 10.2 viser hvordan vekstforslaget fordelt på målene i strategien foreslås finansiert fra ulike departementer. Hele forslaget under "Kvalitet i forskning" rettes mot UFD. Forslag om tiltak innenfor "Mer forskning i næringslivet" rettes i hovedsak mot NHD, OED, FKD og LMD men det rettes også forslag mot UFD. Forslagene under "Strategisk faglige satsinger" rettes mot alle departementene. Mange av forslagene her er tverrgående og sektorovergrepene. Det viktigste forslaget innenfor "Andre aktiviteter" er midler som kan stimulere til økt internasjonalt samarbeid og rettes i hovedsak mot UFD og de næringsrettede departementene.

Totalt foreslås det at 213 mill. kroner av veksten går til å styrke de Store Programmene. Forslaget har følgende fordeling på departement og program.

Tabell 10.2: Vekstforslag for Store Programmer fordelt på departementer (mill. kroner)

	Antatt budsjett 2005 ¹⁾	Vekstforslag 2006								
		Totalt	UFD	NHD	OED	FKD	LMD	MD	Øvrige	
FUGE	169,0	19	5	7			2	3	2	
HAVBRUK	87,9	19				17	2			
NANOMAT	62,3	16	4	12						
NORKLIMA	84,1	19	2			2	2	1	10	
PETROMAKS ²⁾	185,8	100			100					
RENERGI	115,1	19			10		3	3	3	
VERDIKT	15,0	21	5	10					6	
Sum	719,2	213	16	29	112	21	9	13	13	

1) Inkludert fondsmidler

2) I tillegg vil Petromaks få en vekst fra fondet i 2006 med 23 mill. kroner fra "petroleumsmilliarden"

10.2 Departementsvise oppsummeringer:

Utdannings- og forskningsdepartementet:

Det foreslås en betydelig vekst for bedre kvalitet i forskningen (230 mill. kroner), men det foreslås også en viss økning til mer forskning i næringslivet (5 mill. kroner), til strategisk faglige satsinger (74 mill. kroner) og til internasjonale tiltak (60 mill. kroner). Reduksjonen i bevilgningen fra UFD for 2005 gikk først og fremst ut over Forskningsrådet satsing på kvalitet i forskning, og da særlig vitenskapelige utstyr og infrastruktur. Det er derfor viktig at reduksjonen kompenseres slik at satsingen på kvalitet kommer opp på minst samme nivå som i 2004.

I vekstforslaget foreslår Forskningsrådet en sterk satsing på langsiktig grunnleggende forskning (230 mill. kroner), først og fremst gjennom å styrke virkemiddelet fri prosjektstøtte. Innenfor fri prosjektstøtte vil Forskningsrådet særlig prioritere en større satsing på post doc stipend og på større prosjekter rettet mot forskergrupper. Også institusjonsforankrede strategiske prosjekter vil bli prioritert i 2006. I tillegg foreslås det å utvide satsingen på Yngre fremragende forskere (YFF). Det foreslås også en betydelig satsing på vitenskapelig utstyr og infrastruktur, noe som er helt nødvendig etter reduksjonen i 2005.

Forskningsrådet vil i vekstforslaget også prioritere strategisk faglige satsinger (74 mill. kroner), herunder Store Programmer. Det foreslås økte rammer til de Store Programmene (16 mill. kroner) FUGE, NANOMAT, NORKLIMA og VERDIKT for å styrke langsiktig grunnleggende forskning innenfor disse programmene. I tillegg foreslås det å styrke programsatsinger som bygger opp om de nye temaområdene Nye kunnskapsområder og Livskvalitet. Dette gjelder først og fremst satsinger knyttet til samfunnsvitenskap og naturvitenskap. Basisbevilgningene til den samfunnsvitenskapelige instituttsektor vil også bli prioritert.

Norge tar aktivt del i EUs rammeprogrammer for forskning og arbeidet for å utvikle Europa til et European Research Area (ERA). Nasjonal tilleggsfinansiering er i stigende grad nødvendig for å øke deltagelsen av norske forskningsmiljøer i EUs 6. rammeprogram. Forskningsrådet foreslår totalt 60 mill. kroner til å videreføre ordningen for samfinansiering til forskningsinstituttene, til å styrke EU-samarbeidet og til bilateralt samarbeid, spesielt mot Nord-Amerika strategien.

Totalt foreslås en vekst på 370 mill. kroner over UFDs budsjett for 2006.

Nærings- og handelsdepartementet:

Forskningsrådet ønsker å etablere en åpen konkurransearena for innovasjonsprosjekter på tvers av bransjer og teknologiområder. Mange nye kunnskapsområder oppstår i skjæringsfeltet mellom definerte bransjer. Muligheten for å prioritere mer omfattende og krevende prosjekter med større verdiskapingspotensial øker ved færre forhåndsprioriteringer som styrer tildelingen. I tillegg synliggjør en slik arena en markedsdrevet framvekst av nye områder som kan gi grunnlag for nye satsinger. Det foreslås et beløp i størrelsesorden 50-60 mill. kroner til etablering av en åpen konkurransearena for brukerstyrte innovasjonsprosjekter.

Store Programmer skal ivareta viktige deler av den næringsrettede forskningen, og det foreslås vekst over NHDs budsjett til FUGE, NANOMAT og VERDIKT på tilsammen om lag 30 mill. kroner. En prioritering av *Sterke næringer* innebærer i tillegg vekst i forskning for næringslivet innenfor maritime næringer i størrelsesorden 20 mill. kroner. En satsing innenfor *nye kunnskapsområder* foreslås med vekst på om lag 30 mill. kroner innenfor IKT og

materialteknologi. Det foreslås en ny satsing Verdiskapende innovasjon i offentlig sektor (VIOS) med om lag 10 mill kroner i vekst fra NHD (av et forslag på totalt 30 mill. kroner). Satsingen rettes spesielt inn mot virksomhetsstyrt sektorovergripende FoU for å oppnå en enklere hverdag for innbyggere og næringsliv, trygge og sikre offentlige tjenester på nett og et smartere og mindre byråkrati. Det forelås også en satsing i størrelsesorden 10 mill. kroner innenfor området bolig, bomiljø, arbeidsmiljø og offentlige tjenester forbundet med transport og ivaretagelse av omgivende miljø. Satsingen på mikroteknologi har pågått over noen år. Satsingen bør videreføres med en vekst på om lag 10 mill. kroner

Det foreslås en vekst i basisbevilgningene til de teknisk/naturvitenskapelige instituttene, samfunnsvitenskapelige og regionale institutter i størrelsesorden 55-60 mill. kroner, inklusive EU-midler, med strategiske program særlig rettet mot *sterke næringer* og *nye kunnskapsområder*. De siste årenes satsing på kommersialisering fra FoU-miljøene forsøker å utnytte dette potensialet. Innsatsen mot økt kommersialisering av FoU og verifiseringsmidler foreslås økt med om lag 25 mill. kroner.

Det foreslås etablering av nye spesifikke programmer rettet mot primærnæringene, med en tydelig markedsrettet profil. Fra NHD foreslås det her en vekst på om lag 10 mill. kroner.

Fokus på mobilisering og kompetanseformidling for rekruttering til FoU og utvikling av det regionale og nasjonale innovasjonssystem er et viktig tverrgående aspekt for den næringslivsrettete programvirksomheten. Forskningsrådets regionale representasjon er viktig i dette bildet. Det samme gjelder Forskningsrådets samarbeid med det øvrige virkemiddelapparat, ikke minst Innovasjon Norge. Det foreslås en vekst på 5-10 mill kroner fra NHD til mobilisering, kompetanseformidling og regional representasjon.

Det foreslås også en vekst av midler fra NHD til den nye tverrgående satsingen Samfunns-sikkerhet og sårbarhet, til programmet Arbeidslivsforskning samt til styrking av kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken (analyse, statistikk etc.).

Totalt foreslås en vekst på 272 mill. kroner over NHDs budsjett for 2006.

Olje- og energidepartementet:

Petroleumsvirksomheten på norsk sokkel er den viktigste inntektskilden for samfunnet. Gjennom sitt eierskap til ressursene og som lisenseier, er myndighetene en viktig aktør innenfor petroleumsvirksomheten. OED har i denne forbindelse tatt initiativ til å organisere en strategiprosess – OG₂₁ – (Olje og gass i det 21. århundre). PETROMAKS utgjør storparten av satsingen innenfor petroleum, og vil bidra til å realisere OG₂₁ strategien.

Olje og gassvirksomhet på norsk sokkel står i dag ovenfor store utfordringer:

- Den årlige oljeproduksjonen er større enn ressurstilveksten.
- Ressurstilveksten er ikke lenger karakterisert ved store oljefunn, men av økt utvinning fra felt i produksjon, gassfunn og små oljefunn.
- Økende vannproduksjon.
- Håndtering av gass langt fra infrastruktur og fra felter med assosiert gass.

Petroleumssektorens utfordringer favner også strukturendringer, skjerpede miljøkrav, svekking av kunnskaps- og kompetansebasen, rammebetingelser som for eksempel skatt og tilgang på nye arealer for leting. Aktørene innenfor næringen er internasjonale og vil prioritere sin innsats og kapital der hvor inntjeningen er best. I denne konkurransen kan norsk sokkel være i ferd med å tape, fordi den er blant de mest kostnadskrevenende olje provinser i

verden. Økt finansiering fra det offentlige vil føre til økt FoU-innsats fra oljeselskap og norsk leverandørindustri (med en faktor på 2 til 4 i forhold til statens innsats).

Det foreslås en vekst på 100 mill. kroner til PETROMAKS. Programmet omfatter både *langsiktig grunnleggende forskning* som er eller vil kunne bli viktig for utvinning av petroleumsressursene, *strategisk forskning* innenfor tema der det forventes å kunne skapes kunnskap som gir bærekraftig økonomisk avkastning for samfunnet og *brukerstyrt forskning* med næringslivet for å skape løsninger som kan bli interessante i et internasjonalt marked. Viktigste tema vil være leting, økt utvinning og miljø-sensitive områder. Det skal videre arbeides med næringsutvikling, tiltak for små og mellomstore bedrifter og utdanning. Internasjonalt samarbeid er viktig på alle nivåer og områder.

Det foreslås videre en økt satsing på RENERGI med 10 mill. kroner. RENERGI har en stor og viktig satsing mot hydrogen og utvikling av teknologi som gjør at hydrogen kan tas i bruk som energibærer. RENERGI omfatter også energisektoren og de utfordringer man står overfor i forhold til energiomleggingen, større verdiskaping i energiindustrien samt et mer bærekraftig energisystem. Videre foreslås en vekst til NORKLIMA på 2 mill. kroner, økt satsing på langsiktig forskning (i form av SIP/SUP) med 10 mill. kroner vekst og internasjonalt samarbeid, bl.a. innen EU (8 mill. kroner vekst).

Totalt foreslås en vekst på 136 mill. kroner over OEDs budsjett for 2006.

Fiskeri- og kystdepartementet:

Forskningsrådet foreslår i sitt innspill til Forskningsmeldingen de marine næringer som ett av flere sterke næringsmiljøer for økt FoU-innsats i årene framover. Den næringsrettede marine forskningen som finansieres gjennom Forskningsrådet skal bidra til realisering av regjeringens arbeid med marin verdiskaping. Det er også behov for økt satsing rettet mot viktige forvaltningspolitiske utfordringer og forskning som bygger opp et godt kunnskapsgrunnlag for forvaltningen. Kommersialisering av FoU-resultater er viktig for de marine næringer, og det foreslås at FKD fra 2006 skal bidra med midler til programmet FORNY (vil bli konkretisert i dialog med departementet). FKD vil være den mest sentrale finansiør av en fortsatt bred satsing på marin forskning og innovasjon i Forskningsrådet.

Forskningsrådet etablerer nye programmer rettet mot primærnæringene fra 2006 som vil videreføre store deler av forskningen fra de tidligere verdikjedeprogrammene. Hoveddelen av forskningen rettet mot fiskeri- og havbrukssektoren vil fra 2006 skje innenfor rammene av fire forskningsprogrammer:

- Det foreslås en vekst på 17 mill. kroner fra FKD til programmet HAVBRUK.
- Programmet Havet og kysten planlegges fra 2006, og skal samle store deler av Forskningsrådets marine program- og prosjektvirksomhet. Det foreslås en vekst på 5 mill. kroner i 2006.
- Det planlegges videre to nye spesifikke næringsrettede programmer Norsk mat fra sjø og land og "Næringsutvikling basert på arealressursene – Næringspolitikk for landbruk, fiskeri og havbruk fra 2006 som vil bli viktige redskaper for videre næringsutvikling, omstilling og innovasjon i fiskeri- og havbruksnæringen. Det foreslås en økt satsing fra FKD på 15-20 mill. kroner for å realisere disse programmene.

Det foreslås videre vekst på 20-25 mill. kroner til kompetansebygging innenfor de marine næringene. En andel av midlene foreslås til styrking av basisfinansieringen av fiskeriinstituttene, resten vil gå til strategisk næringsrettet forskning og kompetansebygging koordinert med de nye forskningsprogrammene rettet mot fiskeri- og havbrukssektoren. Det

foreslås også en styrking av ordningen med samfinansiering av instituttene deltakelse i EU-prosjekter med 3 mill. kroner fra FKD.

Det foreslås en økt satsing fra FKD til de Store Programmene NORKLIMA (2 mill. kroner til studier av effekter av marine klimaendringer) og FUGE (2 mill. kroner til marin genomforskning). Videre foreslås økt innsats til Samfunnssikkerhet og sårbarhet, Bærekraftige økosystemer og landskapsendringer og til etikk, samfunn og bioteknologi.

Totalt foreslås en vekst på 75 mill. kroner over FKDs budsjett for 2006.

Landbruks- og matdepartementet:

Norsk jord- og skogbruk står overfor en betydelig omstilling. Internasjonalt øker presset for mer frihandel, forbrukerne ønsker kvalitet og lavere matpriser og behovet for ytterligere effektivisering og nye inntektsmuligheter krever nye mål for mat- og landbrukspolitikken. Forskning, innovasjon og kompetanseutvikling er helt nødvendig for å møte disse utfordringene. Kommersialisering av FoU-resultater er viktig for norsk landbruk, og det foreslås at LMD fra 2006 bør bidra med midler til programmet FORNY (vil bli konkretisert i dialog med departementet).

Forskningsrådet etablerer nye programmer rettet mot primærnæringene fra 2006 som vil videreføre store deler av forskningen fra de tidligere verdikjedeprogrammene. Hoveddelen av forskningen rettet mot norsk jord- og skogbruk vil fra 2006 skje innenfor rammene av tre nye spesifikke næringsrettede programmer som vil bli viktige redskaper for videre næringsutvikling, omstilling og innovasjon i norsk landbruk. Totalt foreslås en vekst på 15-20 mill. kroner til programmene:

- Norsk mat fra sjø og land
- Næringsutvikling basert på arealressursene – Næringspolitikk for landbruk, fiskeri og havbruk
- Treprodukter – fra marked til skogbruk

Innsatsen på kompetansebygging er viktig for videre utvikling og omstilling i norsk landbruk, og foreslås styrket med 15-20 mill. kroner i 2006. En andel av midlene foreslås til styrking av basisfinansieringen av landbruksinstituttene, resten vil gå til strategisk næringsrettet forskning og kompetansebygging koordinert med de nye forskningsprogrammene. Det foreslås også en styrking av ordningen med samfinansiering av instituttene deltakelse i EU-prosjekter med 2 mill. kroner fra LMD.

Det foreslås videre en økt satsing fra LMD på totalt 9 mill. kroner til de Store Programmene RENERGI (økt bruk av bioenergi i energisystemet, større verdiskaping i primærnæringene tilknyttet energiproduksjon og distribusjon), NORKLIMA (forskning om klimaendringer og – utvikling samt på skogens potensial for økt binding av CO₂), HAVBRUK (forskning knyttet til fôr og ernæring inkludert nye kilder for fôrstoff, helse og avl og genetikk) og FUGE (genomforskning).

Det foreslås også vekst fra LMD til en ny tverrgående satsing Bærekraftige økosystemer og landskapsendringer og til økt satsing på etikk, samfunn og bioteknologi.

Totalt foreslås en vekst på 50 mill. kroner over LMDs budsjett for 2006.

Miljøverndepartementet:

De største forskningsutfordringene, både i Norge og internasjonalt, er knyttet til de globale problemstillingene (eks. klimaendringer). Det er behov for å dokumentere og forstå pågående

miljøendringer som grunnlag for tiltak og tilpasning. Kunnskapsbehovene er tverrfaglige og sektorovergripende, og behovet for å koble grunnforskning og anvendt forskning er stort.

De to Store Programmene NORKLIMA; klimaendringer og konsekvenser for Norge, og RENERGI; framtidens rene energisystemer, vil bidra til å løse viktige forskningsutfordringer innenfor miljø. Klimaforskningen vil kunne gi ny kunnskap om klimasystemet, spesielt i polare områder, effekter av klimaendringer i Norge og grunnlag for samfunnsmessige tilpasninger innenfor flere sektorer. Videre vil forskningen innenfor rene energisystemer adressere sentrale problemstillinger knyttet til utslipp av klimagasser fra energisektoren og hvordan framtidig energiforbruk kan skje uten de store miljøkonsekvensene knyttet til klimagassutslipp. For 2006 foreslås det at 10 mill. kroner av MDs vekst bevilges til NORKLIMA og 3 mill. kroner til RENERGI.

Et nytt koordinert program Havet og kysten, med fokus mot en bærekraftig bruk og forvaltning av havets og kystens ressurser, foreslås det en samlet vekst på 12 mill. kroner. Programmet er sektorovergripende og foreslås samfinansiert av FKD, MD, OED og UFD. Det foreslås en vekst på 4 mill. kroner fra MD.

Det er også store forskningsbehov knyttet til å forstå og forvalte økosystemer bedre, for å sikre et godt miljø uten helse- og miljøskade og for å gi et godt kunnskapsgrunnlag for næringsvirksomhet. Forskningen bør være økosystemrettet og se ulike påvirkninger og endringskrefter i sammenheng, som grunnlag for tiltak og langsiktige strategier for en bærekraftig forvaltning. Det foreslås en samlet vekst på 18 mill. kroner fra flere sektordepartementer (LMD, MD, FKD, FD, SD, JD og UFD) til forskning innenfor biologisk mangfold, kulturlandskapet, miljøgifter og andre forurensninger samt landskapsendringer. Fra MD foreslås en vekst på 8 mill. kroner.

For øvrig foreslås det en vekst på 5 mill. kroner til miljøinstituttene (jf. også kap. 7) og 5 mill. kroner til en satsing på Næringsutvikling basert på arealressursene – Næringspolitikk for landbruk, fiskeri og havbruk med særlig fokus på arealplanlegging. Øvrige forslag mot MD innenfor sektorovergripende forskning beløper seg til 7 mill. kroner, bl.a. et nytt program om Demokrati, styring og regionalitet.

Totalt foreslås en vekst på 42 mill. kroner over MDs budsjett for 2006.

Kommunal- og regionaldepartementet

Forskningsrådet har i løpet av de senere år gjennomført flere forskningsprogrammer knyttet til politikkområdet regional planlegging, by- og boligutvikling, kommunal politikk og styringssystem. De fleste programmer på dette feltet er avsluttet i løpet av de to siste år. Forskningsrådet vil i 2005 sette i gang en større tverrgående satsing på Demokrati, styring og regionalitet. Det foreslås en vekst på 6 mill. kroner til nevnte forskning om Demokrati, styring og regionalitet, Innvandring og migrasjonsspørsmål samt Sosial kapital.

Arbeidet med innovasjonsbasert næringsutvikling er viktig for utvikling i regionene. Forskningsrådet foreslår en vekst på 12 mill. kroner til Programmer for forskningsbasert næringsutvikling i 2006, fordelt på følgende virkemidler og tiltak:

- For å styrke arbeidet innenfor verdiskapende innovasjon i offentlig sektor, foreslås 5 mill. kroner til en satsing på FoU knyttet til sektorovergripende innovasjonssatsinger for å oppnå en enklere hverdag for innbyggere og næringsliv, elektroniske offentlige tjenester på nett og mindre byråkrati. Forslaget på FoU for verdiskapende innovasjon for offentlig

sektor (VIOS) er på totalt 30 mill. kroner og samordnes med forslagene rettet mot MOD, NHD, HOD og SD.

- Et viktig mål for KRDs regionalsatsing er å øke samarbeidet mellom kunnskapsmiljøer og små og mellomstore bedrifter samt utvikle næringsmiljøer, nettverk og møteplasser. Fra 2005 er Næringsrettet høgskolesatsing videreutviklet ved at universiteter inkluderes. Dette bør videreføres i 2006. Forskningsbasert kompetansemegling skal fremme økt innsats på forskning og utvikling i bedrifter med liten FoU-erfaring og styrke forskningsinstituttens rolle som samarbeidspartner for næringslivet. Forskningsrådets deltagelse skal bidra til nasjonal koordinering, kompetanseheving og videreutvikling, og KRDs medfinansiering er helt avgjørende. Forskningsrådet foreslår vekst fra KRD i 2006, noe som vil sikre at ordningen kan bli landsdekkende.
- VS2010 skal understøtte regionale innovasjonsstrategier, og forankres i brede partnerskap. Også her er samarbeidet med Innovasjon Norge sentralt. Ambisjonene i programmet mht. vekst i antall regionale hovedprosjekter samt fordyping og publisering innenfor hovedtemaene lar seg ikke realisere uten budsjettvekst i 2006.

Totalt foreslås en vekst på 18 mill. kroner over KRDs budsjett for 2006.

Helse- og omsorgsdepartementet:

God helse og fravær av sykdom skårer høyest i undersøkelser av individuelle og samfunnsmessige målsettinger og er en av de faktorer som betyr mest for livskvaliteten for det enkelte menneske.

Norge har gode forutsetninger for forskning omkring de store folkesykdommene. Viktige felt er styrking av klinisk forskning og kobling mot basalforskning. Internasjonale evalueringer påpeker flere nasjonale fortrinn som store befolkningsundersøkelser, gode helseregistre og biobanker, spisskompetanse i epidemiologisk forskning og et godt utbygd helsevesen. Dette bør utnyttes bedre både til nytte for folkehelsen og for å bidra til global kunnskapsutvikling. Prioriterte områder er oppfølging av Folkehelsemeldingen, psykisk helse, bedre helsetjenester, global helseforskning og NevroNor.

Arbeidet med revisjon av programporteføljen har startet i 2004 for implementering fra 2006. En vil se på sentrale utfordringer knyttet til evaluering av fagområdene, nasjonal arbeidsdeling og oppfølging av Folkehelsemeldingen. Arbeidet vil skje i samarbeid med departementene.

Totalt foreslås en vekst på 53 mill. kroner over HDs budsjett for 2006.

Samferdselsdepartementet:

Det foreslås vekst til forskning på bl.a. samfunnssikkerhet og sårbarhet, IKT-forskning, FoU i tjenesteytende sektor og Innovasjon i offentlig sektor, jf. omtale i kap. 4 og kap. 5. SD foreslås å bidra til flere av de Store Programmene. Sentralt i IKT-forskningen er VERDIKT, kjernekompetanse og verdiskaping i IKT, som skal starte i 2005. Det foreslås en vekst fra SD på 6 mill. kroner til dette programmet. Det foreslås også en økning på 3 mill. kroner til RENERGI for økt aktivitet knyttet til transportrelatert energibruk, spesielt hydrogenforskning, utvikling og demonstrasjon og miljøkonsekvensene fra dette. Det foreslås 1 mill. kroner til NORKLIMA med fokus på klimaendringenes effekter på veg, bane, sjø og luft.

Totalt foreslås en vekst på 27 mill. kroner over SDs budsjett for 2006.

Moderniseringsdepartementet:

For å styrke arbeidet med innovasjon i offentlig sektor, foreslås en vekst på 10 mill. kr til sektorovergripende innovasjonssatsinger i offentlig sektor for å oppnå en enklere hverdag for innbyggere og næringsliv. Det bør satses spesielt på FoU for innovasjon innenfor trygg og sikker eService, eForvaltning og eDemokrati. Satsingen vil bli samordnet med forslagene rettet mot NHD, KRD, SD og HOD om Innovasjon i offentlig sektor (VIOS).

Moderniseringsdepartementet har også ansvaret for HØYKOM-ordningen som ligger utenfor Forskningsrådets ordinære budsjett. I en separat prosess vil Forskningsrådet foreslå at HØYKOM utvides til å gjelde tiltak for innovasjon i offentlig sektor, særlig innenfor IKT, offentlig tjenesteyting og utvikling av en effektiv offentlig organisering på tvers av sektorer og styringsnivåer.

Totalt foreslås en vekst på 10 mill. kroner over MODs budsjett for 2006.

Arbeids- og sosialdepartementet:

I henhold til St. prp. nr 1 (2004-2005) er opprettelsen av et nytt Arbeids- og sosialdepartement et ledd i regjeringens mål om en helhetlig politikk for arbeidsmarked, arbeidsliv og levekår, arbeidsrettede ytelser, sosiale stønader og pensjoner. Forskningsutfordringene er både å fremskaffe et solid kunnskapsgrunnlag for politikkutforming, men også for praktiske tiltak i virksomheter og forvaltning. Det foreslås en vekst på 15 mill. kroner overfor ASD i 2006. I hovedsak foreslås denne veksten til de store forskningsutfordringene innenfor Arbeidsliv, velferd og sosial kapital, jf. nærmere omtale av satsingene i kap. 5.

Barne- og familiedepartementet:

Barn, ungdom og familiers levekår påvirkes i stadig større grad av globaliseringen av samfunnet og ny teknologi. Forskningsutfordringene er mange og en forutsetning for å takle endringer og modernisering er et solid kunnskapsgrunnlag. Det foreslås en vekst på 6 mill. kroner overfor BFD for 2006. I hovedsak foreslås denne veksten til de store utfordringene innenfor velferd og sosial kapital, jf. nærmere omtale av satsingene i kap. 5.

Finansdepartementet:

I Perspektivmeldingen 2004 – utfordringer og valgmuligheter for norsk økonomi (St.meld. nr. 8 (2004-2005)) framheves det at den økonomiske politikken må bygge på en god forståelse av rammebetingelsene for den økonomiske utviklingen og de hovedutfordringene norsk økonomi kan bli stilt overfor i årene som kommer. Høy omstillingsevne i økonomien er avgjørende for å sikre Norge et høyt framtidig velferdsnivå innenfor rammene av en bærekraftig utvikling. Forskningskompetanse er avgjørende for å ha en god forståelse av rammebetingelsene for den økonomiske utviklingen og samspillet mellom den økonomiske politikken og andre politikkområder. Det foreslås en vekst på 2 mill. kroner overfor Finansdepartementet for 2006 til FoU på helseøkonomiske problemstillinger.

Forsvarsdepartementet:

På bakgrunn av den økende betydningen som samfunnssikkerhet har fått, er det behov for å forsterke forskningsinnsatsen på dette feltet. Samfunnssikkerhet er et sammensatt tema og det er behov for å utvikle et kunnskapsgrunnlag for å forstå bakgrunnen til terrorisme og ulykker, og å utforme tiltak for å avverge og redusere konsekvensene. Det foreslås 3 mill. kroner fra Forsvarsdepartementet for 2006 til nevnte problemstillinger, jf. nærmere omtale av satsingene i kap. 5.

Justisdepartementet:

Justisdepartementet påpeker i St. prp. nr. 1 at departementets sektoransvar innebærer produksjon av oppdatert kunnskap som underlag for politiske beslutninger, og en mer generell og langsiktig kunnskapsutvikling. Forskningsrådet har flere ganger påpekt at det kreves *sterk* økning i bevilgningene til forskning innenfor Justisdepartementets ansvarsområde for å ivareta dette sektoransvaret. Det foreslås derfor en vekst på 8 mill. kroner for 2006. I hovedsak foreslås veksten til forskning på samfunnsikkerhet og sårbarhet, i tillegg til forskning innenfor velferd og sosial kapital, jf. nærmere omtale av satsingene i kap. 5.

Kultur- og kirke departementet

Det foreslås en vekst på 2 mill. kroner til samfinansiering av forskning på *sosial kapital*, jf. nærmere omtale av satsingene i kap. 5.

Utenriksdepartementet

I *Kamp mot fattigdom! Regjeringens handlingsplan for bekjempelse av fattigdom i sør mot 2015* slås det fast at det må bli større konsistens mellom alle politikkområder og arbeidet for fattigdomsreduksjon. Forskningsutfordringene innenfor feltet er store og det foreslås en vekst overfor departementet på 9 mill. kroner for 2006. I hovedsak foreslås veksten til fattigdomsrelatert utviklingsforskning. I tillegg foreslås 2 mill. kroner i vekst til å styrke europaforskningen og internasjonale stipend.

